

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בכרשת השבוע ובמועדים

פינחס
ה'תשפ"ו

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ותרגומו: משום ששני א"ב רשומים - אלפא ביתא של אותיות גדולות, ואלפא ביתא של אותיות קטנות. אותיות גדולות הן בעולם הבא [העליון], ואותיות קטנות הן בעולם התחתון. י' קטנה, אות ברית הקדוש. כיון שפנחס קנא על ברית זו, נתוספה לו י' קטנה, סוד ברית זו. עד כאן דברי הזוה"ק.

ולחאיר הדברים יש לומר כי פנחס קנא ל'וד הגדולה של שם ה' מלמעלה, לכן הוסיף לו הקב"ה י' קטנה למטה. ועל דרך הרמז יש לומר כי היו"ד הנוספת בשמו תרמוז על עשר ספירות, שבהשתלשלותן אירעו לו ניסיו כמבואר:

לדעת ר' יוחנן [סנהדרין פב:] **ששה נסים נעשו לו לפינחס**. ויהיו הששה כנגד שש הספירות שבזעיר אנפין, החל מספירת הגבורה. [גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות]. והן יונקות כולם מחסד ה' שבספירת החסד.

לדעת ר' אברהם אבן עזרא [סוף פרשת בלק] **עשרה נסים נעשו לו לפינחס**. ויהיו העשרה כנגד היו"ד

פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן. (כה, יא)

פינחס.

לפי המסורה [ברב הנוסחים] **נכתב פינחס בפסוק זה ב-י' קטנה**. כזה:

פינחס

וכן העיד רבי יוסי על רבי פנחס בן יאיר שכך אמר:

[בזוה"ק ברעיא מהימנא: רי"ט]

אמר רבי יוסי, אדכרנא דבהאי אתרא חמינא ליה **לרבי פנחס בן יאיר**, ונהנה אמר הכי, (במדבר כ"ב) **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, באת י' זעירא**. ותרגומו: אמר רבי יוסי, נזכרתי שפמקום זה ראיתי את רבי פנחס בן יאיר, ונהנה אמר כן: פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, באות י' קטנה.

והמשיך ר' יוסי להאיר מדבריו של ר' פנחס בן יאיר על **פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן**:

כגון דתרין אלפין ביתין רשימין, אלפא ביתא דאתנון רבךון, ואלפא ביתא דאתנון זעירן. **אתנון רבךון, אינון בעלמא דאתי. ואתנון זעירן, אינון בעלמא תתאה**. י' זעירא, ברית קיימא, קדישא. כיון דקני פנחס על ברית דא, אתוסף ביה י' זעירא, רזא דברית דא.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

והשני הוא השם הק' נקם, כאומרו
בְּקִנְיָאֵן אֶת-קִנְיָאֲתִי וכפירוש רש"י
(כה, ב') בנקמו את נקמתו.

והוא כנגד עשיית נקם בגויים מתוך
רחמים על ישראל, וכן כוונתו בק"ש
פרשה שלישית כנגד שם יהוה שהוא
שם רחמים, בפסוק "אני ה' (אלקיכם
אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים"
וגו'.

ושניהם, נלך ונקם ישלימו את ה-י'
הקטנה למספר י"ב נסים שנעשו
לפינחס, כתרגום יונתן.

ועל דרך הדרש, יש לומר, שהיו"ד
הקטנה היא כנגד השבטים שביזוהו
לפינחס כמובא בגמרא: [סנהדרין פב:]
התחילו שבטים מבזין אותו ראיתם בן
פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת
כוכבים והרג נשיא שבט מישראל בא
הכתוב ויחסו פינחס בן אלעזר בן
אהרן הכהן.

והַיִּנְיָן בָּהּ, והרי לא כל ה-י"ב שבטים
ביזוהו, שהרי מנשה ואפרים לא יבזו
את פינחס, שהרי אמו של פינחס מזרע
יוסף אביהם.

הקטנה עצמה. שכן י' בגימטריה
עשרה.

לדעת יונתן בן עוזיאל [בתרגום יונתן
בסוף פרשת בלק] שנים עשר נסים נעשו
לו לפינחס. ויהיו השנים-עשר נסים
כנגד היו"ד הקטנה שהיא כנגד
עשרה ועוד שני נסים כנגד שתי
אותיות המילוי של האות יו"ד, שהם
ו"ד.

ועל דרך הסוד, יהיו שני הנסים
הנוספים על העשרה, כנגד שני
מלאכי רחמים שנשלחו עם פינחס,
להשלים את מספר הנסים לשנים
עשר, וכתרגום יונתן בן עוזיאל, כנ"ל.
ושניהם משמות ע"ב היוצאים מג'
פסוקים של ויסע ויבא ויט שבפרשת
בשלח.

האחד הוא השם הק' נלך המופיע
בפרשתנו במילה לכן. לָכֵן אֶמְרָה הַנְּגִידִי
נָתַן לִי אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום.

והוא כנגד נתינה עד בלי די, והוא
כנגד הַנְּגִידִי נָתַן לִי אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום. וכן
כוונתו בק"ש בפרשה שניה כנגד
המילה וְנָתַתִּי (מטר ארצכם בעת),
כמאמר הזה"ק. [וכמובא בפרשת
עקב].

לעומקו של מקרא פר' פינחס

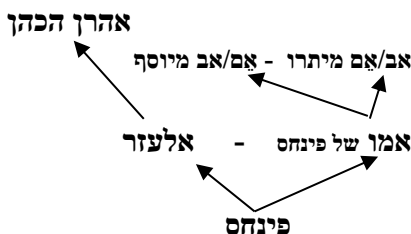
ונרמז בשמו פינ-חס. על שם ש-י' ביזוהו בפני עצמו והוא על עצמו לא חס. ולכן נקרא פינחס.

בביאור ייחוסו של פינחס והבזיון שביזוהו

בביאור ייחוסו של פינחס נאמר בשמות ו, כה': וְאַלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן לָקַח-לִּי מִבָּנוֹת פְּוִטִּיאל לִי לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לִּי אֶת-פִּינְחָס.

מבואר בפסוק שאמו של פינחס היתה מִבָּנוֹת פְּוִטִּיאל. אך לא נתבאר בתורה מי הוא פְּוִטִּיאל. יש אומרים שפְּוִטִּיאל הוא מיוסף, ויש אומרים שפְּוִטִּיאל הוא מיתרו.

ומסקנת הגמרא [במסכת סוטה מג.]: שהורי אמו של פינחס באו מיתרו ומיוסף. אם אבי אמו מיתרו הרי שָׁאם אמו מיוסף, וְאם אבי אמו מיוסף הרי שָׁאם אמו מיתרו. כזה:

יוצא איפוא שרק עשרה שבטים ביזוהו, ועל כן הוסיף לו הכתוב י' כנגד עשרה שבטים שביזוהו.

ונכתבה י' קטנה, כנגד מה שנתמעטו מהבזיון שני השבטים מנשה ואפרים, והשבטים המבזים עמדו על עשרה היא האות י'.

או פֶּלֶף לדרך זו, שהיו"ד הקטנה היא כנגד שני אחים שלא ביזוהו. יוסף ובנימין. ומנשה ואפרים נחשבים כאחד שהם ענפים מיוסף ונכללים בו, ויהיו השנים שלא ביזוהו יוסף ובנימין אחיו. והיו"ד תהיה איפוא כנגד עשרה אחים, ונכתבה קטנה פרט ליוסף ובנימין. שכן אמו של פינחס משבט יוסף.

ועל דרך המוסר, פינחס שהקטין את עצמו כנגד ביזוי י' השבטים, או כנגד י' האחים, ולא נתגאה עליהם, ניתנה לו היו"ד הקטנה כאות שהקטין עצמו לפניהם. ובא ללמדנו, שכל שאדם יקטין עצמו כיו"ד הקטנה, כן יגדלו ניסיו.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

דופי. ועוד שהוסיף לו י' כנגד מה שביזוהו שבא מיתרו ומיוסף שפטט ביצרו, ואף הקטין את היו"ד להודיע שבחו שהוא מן הנעלבים ואינם עולבים.

ויש לשאול, לכאורה הביזוי אינו מובן. שהרי יתרו חמיו של משה רבנו גר צדק הוא ואין מזכירין לו עוונותיו הראשונים. ואדרבה ייחוס גדול הוא לפינחס, מה גם שהיה בין יועציו של פרעה ודָּבָר טוב על ישראל ולימד עליהם זכות לא להשליכם ליאור. ועתה מודה הוא "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים". ובית דינו של משה רבנו גיירו. ומה יש למבזים לזלזל בו.

וכן יש לשאול על מה ביזוהו לפינחס שבא מיוסף שפטט ביצרו, הרי סוף סוף יוסף ניצח בפטפוט זה את הייצר הרע ולא עשה דבר ועוד אמר שלא יחטא לאלקים! והרי הוא כגבור הכובש את יצרו! ומה היה בדעתם של המבזים.

ובשימת לב יש לעיין כיצד הגיעו המבזים לבזות את יתרו שייתר פרשה בתורה של עשרת הדברות:

והתורה קראתם בשם **פוטיאל** לְסִפְרִי שְׁבָחָם.

שבחו של יוסף שפטט ביצרו כלומר התנצח אתו והתגבר עליו ולא חטא. ושבחו של יתרו שבתחילה היה דבק בכל עבודה זרה שבעולם עד אשר **פיטם עגלים להקריב לע"ז** מן המובחר שבהם, וכשעמד על דעתו עזב הכל **ובא לידבק בשכינה הק'**. ולכן נקראו בנותיהם בנות **פוטיאל**. ואמו של פינחס, כמבואר בפסוק, הוריה באו מבנות **פוטיאל**.

אלא שהמבזים לקחו שם זה **פוטיאל** והשתמשו בו לגנאי. וכך אמרו: הראיתם **בן פוטי** זה שפיטם אבי אמו [יתרו] עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט.

ובשימת לב, הם לא שינו מן האמת, אלא שאמרו זאת **בזלזול**: הראיתם **בן פוטי** זה וכו'. וכביכול קיררו את האמבטי של צדיקותם של יוסף ויתרו.

ואשר על כן ייחסו הכתוב **פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן** כנגד המבזים, וכאומר, כשם שאלעזר בן אהרן הכהן אין בהם דופי, כן ביוסף ויתרו אין בהם

לעומקו של מקרא פר' פינחס

לה' לבדו. בִּשְׁבִיל שֶׁהוא שֵׁם מְשׁוּתָף, וְאֵין אֲנוּ יוֹדְעִים אִם הוּא זֹכֵם לַמַּלְאָכִים, אוֹ לַבְּנֵי אָדָם, אוֹ לַהֲקַדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל כֵּן אִמְרָה הַתּוֹרָה, זִכֵּם לַאֲלֹהִים יְיָכָרם בְּלִמְתִּי לַה' לְבַדּוֹ, כְּלוּמַר, שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּזְכָּר שֵׁם יְהו"ה לְבַדּוֹ. וּלְפִיכָךְ נֶאֱמַר בְּקִרְבָּנוֹת, (וַיִּקְרָא כב) וְכִי תִזְכְּחוּ זִבַח תֹּעֵדָה לַה', וְכֵן בְּשִׁלְמִים, וְכֵן בְּעוֹלָה, וְלֹא נֶאֱמַר לַאֲלֹהִים אֶלָּא לַה' מִמֶּשֶׁ.

וּמִתְרַץ הַרְמַב"ן, בַּעֲבוּר שִׁיתְרוֹ עֲדִיין לֹא יָדַע ה'.

וְאֵע"פ שֶׁלִּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא זִכֵּם לַאֲלֹהִים יְיָכָרם זֶה הַזֹּכֵחַ לַע"ז, כְּפִירוֹשׁ רַש"י שֵׁם, הִרִי הַזֹּהָר חֲדָשׁ דּוֹרֵשׁ פֶּסוּק זֶה לְהַבְדִּיל, שֶׁאֵפִילוֹ לְהַקְב"ה אִסּוּר לְהַקְרִיב לְשֵׁם אֱלֹקִים, כִּי אִם לַה' לְשֵׁם הוֹי"ה לְבַדּוֹ.

וְאוֹלֵי יֵשׁ לּוֹמַר שֶׁעֲדִיין לֹא יָדַע יִתְרוֹ הַחֲלִיל לֹק שֶׁחִילְקָה הַתּוֹרָה בֵּין יְהו"ה לְאֱלֹקִים.

וְהֵם, הַמְבִּיזִים הוֹצִיאוּ הַדְּבָרִים מִהַקְשָׁרם וְהַעֲלִילוּ עַל יִתְרוֹ שֶׁפִּיטֵם עֲגָלִים לַע"ז, שֶׁנֶּאֱמַר, (שְׁמוֹת כב) זִכֵּם לַאֲלֹהִים יְיָכָרם בְּלִמְתִּי לַה' לְבַדּוֹ. וּדְרָשׁוּ הַלְשׁוֹן פּוֹטִיאל מִלְשׁוֹן פִּיטוּם עֲגָלִים

וּכְמוֹבֵא בַלְעוּמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא בַּפְּרָשָׁה יִתְרוֹ [שְׁמוֹת יח, יב] עַל הַפְּסוּק וַיִּקָּח יִתְרוֹ חֲתָן מִשָּׁה עֲלֶיהָ וַיִּזְכְּתִים לַאֲלֹהִים שׁוֹאֵל הַרְמַב"ן, כִּיצַד הַקְרִיב עֲלֶיהָ וַיִּזְכְּתִים לַאֲלֹהִים, וּכְכֹה לֹא יִמְצָא בְּכָל הַקְרַבְנוֹת שֶׁבַתּוֹרַת כֹּהֲנִים, וּכְדַמְפְּרֵשׁ וַאֲזִיל בּוֹיִקְרָא א, ט': שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּצִנּוּאוֹת שֶׁל הַקְרַבְנוֹת לֹא אֵל וְלֹא אֱלֹהִים אֲלָא אִשָּׁה רִיחַ נִיחוּחַ לִיהו"ה, כִּי הַכּוֹנֵה לַה' לְבַדּוֹ תִּהְיֶה, לֹא יִכּוּן הַמְקָרִיב וְלֹא יַעֲלֶה בַּמַּחֲשָׁבָתוֹ רַק לְשֵׁם הַמִּיּוּחָד.

וּבַזֹּהָר חֲדָשׁ נִתְּנוּ טַעַם מַדּוּעַ בַּקְרַבְנוֹת לֹא נֶאֱמַר אֱלֹהִים אֲלָא רַק הַשֵּׁם הַמִּיּוּחָד יְהו"ה:

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֹּא וּרְאֵה כִּמָּה חֲשֵׁשׁ הַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל שֶׁהוּא יְהו"ה, כִּי זֶהוּ שְׁמוֹ מִמֶּשֶׁ. אֲבָל שֵׁם אֱלֹהִים, מִשְׁתַּף הוּא עַל יִתְרוֹ הַנִּבְרָאִים. הַמַּלְאָכִים נִקְרָאִים אֱלֹהִים. בְּנֵי אָדָם נִקְרָאוּ אֱלֹהִים. הַדְּיִינִים נִקְרָאוּ אֱלֹהִים.

וְעַל כֵּן חֲשֵׁשׁ הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ. תִּדַּע לָךְ, כָּל הַמְקָרִיב קְרִבָּנוֹ וְזִכְחוֹ לְשֵׁם זֶה הַנִּקְרָא אֱלֹהִים, סְיֵיב מִיתָה. שֶׁנֶּאֱמַר, (שְׁמוֹת כב) זִכֵּם לַאֲלֹהִים יְיָכָרם בְּלִמְתִּי

לעומקו של מקרא פר' פינחס

לומר על שם שאין הקב"ה שש במפלתן של רשעים. וכפי שהיה במפלתן של המצרים בים שלכן לא נתן למלאכי השרת לומר שירה.

ועל פי הסוד, ה' הקטנה היא כנגד **עשר ספירות** שבהן נעשו הנסים לפינחס, ועל שם שכביכול **צמצם הקב"ה** עצמו בגילוי העשר ספירות, נכתבת ה' בקטן.

ועוד יש לומר על פי הסוד, כמבואר בזוהר הק' (פרשת פינחס, דף רל"ו) **שפינחס** הוא בסוד **יצחק**. וזה לשונו: תא חזי, פינחס קאים קמי דינא תקיפא דיצחק, וסתים פרצה, בגין כך אשלים לגבי **פינחס רנא דיצחק**. דקתיב, (תהלים קו) ויצמוד פינחס ויפלל. בגין לאגנא עליהו דישראל. ותהיה המילה **ויפלל** בפירוש של **פלילים**. שעשה דין ברשעים.

ולפי זה, ה' קטנה היא כנגד ה' שביצחק, על שם שהיתה גבורתו של פינחס **יונקת** מגבורת יצחק. ומכיון שיצחק הוא כנגד **ספירת הגבורה**, ניתנה לפינחס הכהונה שהיא כנגד **ספירת החסד**, ככתוב תומיך ואוריך לאיש חסידיך, למתק את הגבורות בחסדים.

לזכות לא-ל, ולא לשם המיוחד הוי"ה שמו. עד כאן המבזים ליתרו.

והמבזים ליוסף הצדיק שפטפט ביצרו, דרשו הלשון **פוטאל** מלשון **פטפט**, שפטפט ביצרו. כלומר נלחם עמו והתוכח עמו מדוע לא לעבור העבירה. עד שאמר לאשת פוטיפרע וחטאתי **לאלקים**. והמבזים החשיבו פטפט זה לגנאי, וכמאן דאמר "בא לעשות מלאכתו". וזלזלו בצדיק, ולא השכילו **כי כן דרכם של צדיקים לגעור ביצר הרע שלהם ובשטן לבל ישטינם**.

ועוד אמרו במסכת סוכה [נב]. **כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו**, ומי לנו גדול כיוסף הצדיק. **והם המבזים** באו אל הצדיק בטענה שמפטפט ביצרו ולא ידעו הסוד כי זה הוא גדולתו.

ואשר על כן ייחסו הכתוב לפינחס **לקנות כהונתו בקנאו** קנאת ה' כאהרן הכהן שמקנא היה לה' בדרך השלום.

ועוד יש לשאול, מאחר ונסים גדולים היו שם, כשקנא פינחס קנאת ה' היה צריך לכאורה לכתוב במסורה י' גדולה. ומדוע תהיה י' קטנה. ויש

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ראוי לקנאות לשם השם, **כבן החס על כבוד אביו**. ונוספה לו האות יוד שיהיה מבין על מי יחוס ועל מי לא יחוס.

~~~~~

תחת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו. (כה, יג')
אֲשֶׁר קָנָא לִי, הוּה לִיה לְמִימַר. אלא כאומרו: תחת אשר **בחר בי לאלקיו**, על כן **בחרתי בו לכהן**.

~~~~~

בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי

פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת-תְּמַתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

פירש ר' אברהם אבן עזרא: בְּקִנְאוֹ. קל הנו"ן. להקל על הלשון והטעם כי הוא קָנָא קְקוֹנֹו וכתוב כי הוא אֵל קָנָא בע"ז. ולולי הוא שְׁקָנָא הייתי מכלה כל ישראל בְּדָבָר בקנאתי. עכ"ל.

ובאומרו קל הנו"ן כוונתו לומר ה-ג ללא דגש. כזה: בְּקִנְאוֹ.

ועוד יש לומר בְּרִנְא דִּיצַחַק כנ"ל בזוה"ק, שהוא רזא דתפילה דגבורות, שנאמר בו ויצא יצחק לשוּח בשדה, כן נאמר בפינחס וַיֵּצֵמֹוד פינחס וַיִּפְלֹל והוא מלשון פלילין ודינים דתקיפין.

ובאותה העת של דקירת שניהם, לא היתה שהות **לפינחס להתפלל**, אלא **לעשות מעשה**. ולכן ה-י' קטנה, שהיה בה רק **מעשה ללא תפילה**. ואע"פ כן עלה מעשהו אל הו"ד **העליונה** שבכסא הכבוד, כתפילה העולה **למעלה אל יו"ד דאצילות** בכתר עליון.

ועל דרך הצח נאמר אל תקרי פינחס אלא **פן חס**. שלכך ניתנה לו הו"ד הקטנה ליתן לו **סיעתא דשמיא פן יהיה חס** על עוברי עבירה.

ועוד על דרך הצח, שבסוד ה"פ", היא **האות ב'**. שהלכך שבתוך הפ' נראה ב' [לפי כתבים מסוימים כגון כתב בית יוסף וכתב האר"י]. **ובסוד הדברים** יקרא ללא יוד **פנחס בן חס**. אשר בהנקמו מן העוברי עבירה ולא חס עליהם, בכך הוא **בן החס על כבוד אביו** שבשמים. **ופנחס הוא אליהו**, ואליהו בגימטרי' **בן**. ולכן לו ולאליהו

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ונמצא הרב והתלמיד [הקב"ה ופינחס]
שניהם קנאים, ועלול ח"ו להתעורר
קטרוג על עם ישראל.

לכן פירש האבן עזרא בצחות הלשון
ובלשון נופל על לשון: קל הנו"ן
להקל, כי פינחס הוא קנא קונו. אלא
שהקל הקב"ה באומרו על פינחס
בלשון קלה, בקנאו, ללא דגש בנו"ן
כדי לרכך את קנאותו של פינחס ולהקל
בזה על עונשם של בני"י, כפי שאכן
נאמר וְלֹא-כִלְיִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל
בְּקִנְיָתִי.

שבבלשון הזאת הקל הא-ל מעל בני"י את
קנאת ה'.

וכמו שמצינו במשה רבנו "ומשה יקח
את האהל ונסה לו מחוץ למחנה"
(שמות לג ז) אמר רבי אבהו: אמר לו
הקב"ה למשה: [ברכות דף סג] עכשיו
יאמרו הרב בכעס ותלמיד בכעס,
ישראל מה תהא עליהם? אם אתה
מחזיר האהל למקומו – מוטב, וגו'.

הכא נמי, כביכול אומר הקב"ה למשה,
אל תכתוב בקנאו עם נון דגושה, כי
עתה יאמרו הקב"ה קנא ופינחס קנא,
ישראל מה תהא עליהם? אלא אהיה אני

ויש להבין מה כוונתו באומרו להקל
על הלשון. כביכול יש קושי לאומרו
עם דגש כזה: בְּקִנְיָאוֹ.

ובהקדים יש לומר כי אכן בכמה וכמה
מקומות פירש הרב אב"ע כן, בכל מקום
שם לא יבוא דגש במקום המצטרף, או
תהיה אות מובלעת שאין לאומרה, וכו'
וכאומרו שבחר הכתוב בלשון קל
במקום שהיה נצרך לשון כבד, וקרא
לכך "להקל על הלשון".

או תאמר, באומרו להקל על הלשון
כוונתו למען ירוץ הקורא בו, מעין מה
שפירש רש"י בביאורו, רק אצל רש"י
יפרש למען ירוץ הקורא בו בהבנתו,
וכאן יהיה פירושו למען ירוץ הקורא בו
בלשונו, בקריאתו.

ולעומקו של מקרא על דרך הדרש
נאמר כי כאן בפרשתנו, כוונתו להקל
על לשון הכתוב. שבאומרו בְּקִנְיָאוֹ
ללא דגש, פוחת הקטרוג מעל עם
ישראל.

כי פינחס הרי הוא קנא קונו, כדברי
האבן עזרא. ובקונו נאמר קנא עם
דגש: אֵל קנא [שמות כ, ה', לד יד'].
לד יד'.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בְּקִנְיָאֵי לֹא דָגַשׁ, הרי הוא כביכול **כַּמְנִמִּיךְ** את חוּזֵק הקנאה כדי לא לקטרג על ישראל ולקיים בזה את הפסוק **וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵי**.

יוצא, איפוא, שדברי ר'אב"ע **להקל על הלשון** מתיחסים גם לקורא בתורה, גם ללשון הכתוב, וגם על לשון המסנגר בשמעו את דברי התורה על בורין ללא דגש, לְדַבֵּר טוב על ישראל ולהפסיק המגיפה. ובכך לקיים לדורות **וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵי**.

ובשימת לב ג' קנאויות כתובות בפסוק: **בְּקִנְיָאֵי אֶת-קִנְיָאֵי בְּתוֹכָם וְלֹא-כְלִיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֵי**. והם כנגד ע"ז ש"ד וג"ע. שבעבור ג' עבירות אלו, היו חייבים כליה למקום, וכדי לנתק חוט המשולש של הקנאות המשולשת, הקל הקב"ה על הלשון והכתיב בתורה **נֹ"ן לֹא דָגוּשָׁה** לומר:

בְּקִנְיָאֵי לֹא דָגַשׁ. ועל ידי שהקל בלשון, הקל גם בעונשם ונמנע מלכלותם.

ובהיות הקב"ה א-ל קנא, עם דגש בנו"ן, ברחמיו על בני ישראל שלח את פינחס

קִנְיָא ב ג דגושה ואתה הקל על הלשון, **הקל על לשון המאזניים** ולא יהיה קיטרוג על עם ישראל, לכן נאמר **בְּקִנְיָאֵי לֹא דָגַשׁ**.

ועל דרך הצח, כן מצינו בתרגום יונתן: פְּנִחַס קִנְיָאָה בַּר אֶלְעָזָר בַּר אֶהֱרֹן פְּהִנְאָה. והרי **קִנְיָאָה בַּר פְּהִנְאָה** גם הוא לשון נופל על לשון הוא, ובזה מקל על הלשון.

ועוד יש לומר, הקל על הלשון שאמר ר'אב"ע **כוונתו מקל על לשון הפורענות** שלא תבוא, בדרך של **לשון נופל על לשון**. שהרי נון דגושה כמוה **כשני** נוני"ן, שהדגש מכפיל את הנו"ן, **וע"י כך שחסר דגש**, כביכול **נופלת "נון" אחת**, להחליש את הקנאות, להיות לשון פחות חמורה ויותר מקילה, וזה שהתכוון ר'אב"ע באומרו **להקל על הלשון**.

וכשם שנוהגים להנמיך הקול בקריאת התורה בפרשיות הפורענות, כדי שלא לעורר קטרוג על עם ישראל, כן אפשר לומר גם כאן על זו הדרך, שהמלה **בְּקִנְיָאֵי לֹא דָגַשׁ** בנו"ן, **מקילה גם על ידי לשון הקורא**, והקורא בקורא

לעומקו של מקרא פר' פינחס

כתיב. ואשר על כן תורה על כך שנתן מתנה שלִימה לפינחס.

ויש לעיין, הרי קטיעא לכאורה תורה על היפך השלימות. ומדוע יוציא הכתוב שלימות על ידי קטיעא.

ויש לומר על דרך הפשט, כבעל הטורים שעל ידי הקטיעא נקרא שְׁלִים. ואם לא היה קטיעא, לא היינו יודעים לדרוש שלימות, אלא היה נשאר פְּרִיטִי שְׁלִים כפשוטו.

ועל דרך הרמז יאמר, שהו' קטיעא בא לרמז על חמש פעמים שניתנה הו' של אליהו ליעקב. ומדוע ינתן הו' ה' פעמים, והלא בחד סגי, יש לומר כי ירמוז על ה' ימים בשבוע שודאי יבוא אליהו לבשר על גאולת בניו. כי בשבת הוא ספק אם יש דין של תחומים מעל עשרה טפחים, לכן ספק אם יבוא, ובערב שבת בודאי לא יבוא שלא להטריח את ישראל, ועל כך יורה הו' קטיעא שביום ו' ודאי לא יבוא, כדי לא להטריח את בניו בערב שבת.

ועל דרך הדרש, כמובא לעיל, שאין הקב"ה שֹׁשׁ במפלת הרשעים ובזה גופא

להקל מעט על הקנאות של קונו, ולקנא ללא דגש בנון, לקיים: וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי.

^^^

דרשת

הַנְּנִי נָתַן לְךָ אֶת-פְּרִיטִי
שְׁלִים
(כה, יב')

שְׁלִים במסורה נכתב בואו קטיעא. ומביא בעל הטורים בלשון ראשון: שלים כתיב, והוא וי"ו קטיעא כשהוא שלם. ד"א מתנה שלמה אני נותן לו, י' מתנות במקדש י' במדינה (כי יו"ד במילוי גימטרי' כ').

ועוד מובא בבעל הטורים ו' קטיעא כי פינחס הוא אליהו וכן אליה כתיב חסר וי"ו ויעקוב מלא ו' שנטל ו' מאליהו למשכון עד שיבא עם המשיח ויגאל את בניו וזהו יגל יעקב ישמח ישראל ישמח אותיות משיח ישמח לימות המשיח ויחזור הוי"ו ויהא אליהו שלם. עכ"ל.

ובדיוק בדבריו נראה כוונתו כי וא' קטיעא תורה על שְׁלִימות, שכן שלים

לעומקו של מקרא פר' פינחס

על כן ה-ו' של שלום קטיעא, כדי ליצור ממנה **שתי** ווין. שבזה יש שלימות הספירות.

נמצא, איפוא, **שהו' תעלה מן היסוד דרך התפארת עד הכתר העליון, למזג ולמתק הגבורות בחסדים הנשפעים מלעילא לתתא.**

וכן מובא בספר **שערי אורה** של ר' יוסף ג'יקטיליא, ושעל ספרו העיד האר"י הק' שהוא השער לכל עניני הסוד.

ובספרו הוא מצייר את השתלשלות הספירות על פי שם **יהו"ה** כזה:

ה - מלכות

מעטה יובן מדוע ה-ו' אצל פינחס היא **גם שלימא וגם קטיעא. כי קטיעתה היא שלימותה.**

הקב"ה מביא שלום בעולם, ולכן נקטעה הו' של השלום.

ועל דרך הסוד, לפי היש אומרים אמו של פינחס באה מיוסף ויוסף הוא ספירת **היסוד**. ונאמר [משלי ב, ג'] **כי אם** לבינה תקרא, ובינה היא מצד הגבורות, ובמדרש רבה במדבר נשא פרשה י' מובא, אל תקרא **אם** אלא **אם**. כי **אם** לבינה תקרא, **שממנה נולדות הגבורות עד היסוד.**

ולפי היש אומרים [כנ"ל] אמו של פינחס באה מיתרו. ויתרו מצד האהבה כנאמר ואהבתם את הגר, והוא יסוד החסד, ומשפיעה החסדים עד היסוד. ואשר על כן האות ו' שביסוד כלולה גם מן החסדים וגם מן הגבורות, והיא הנקרא תפארת.

וספירת היסוד סימנה ו'. ומאחר וניתנה ה-ו' לאלהיו ומאליהו ליעקב כנ"ל, ה-ו' תשרת גם את יעקב שהוא ספירת **התפארת**. ומאחר ודיוקנו של יעקב חקוק **בכסא הכבוד**, תגיע הו' עד כסא הכבוד. ונמצא שיש ל-ו' שתי עליות. אחת מן המלכות עד התפארת, והשניה מן התפארת עד הכתר. ואשר

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בשלום", וְשֵׁם ה' מְנוקֵד ב"שורוק" כזה:
יְהוָה וְיְהוָה, שהוא וא"ו היסוד.

והוא תיקון לוא"ו קטיעא, כי וא"ו זה
עולה עד רום הַחֹלֶם הַנִּכְסֵף שבקוצו
של יו"ד בראש הספירות, מקום
הרחמים של אה"ה אשר אה"ה, הוא
מקום האצילות.

ועל פי זה יבואר לעומקו של מקרא
מאמר חז"ל בברכות סד עמ' א': ואמר
רבי אבין הלוי מאי דכתיב {תהלים כ-
ב} יֵעֲנֵךְ ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי
יעקב, ושואלת הגמרא אלהי יעקב ולא
אלהי אברהם ויצחק? מכאן לבעל
הקורה שיכנס בעוביה של קורה.

ופירש רש"י במקום: שיאחז בעובי
הקורה אם בא לטלטלה ממקום למקום
לתתה בבנין כלומר יעקב שכל הבנים
שלו וטרח בגידולם יבקש עליהם
רחמים.

וְהָיָה בָּהּ, מדוע יקראו ליעקב בעל
הקורה.

ולעומקו של מקרא יש לומר שהם
הם הדברים. שה-ו' שקבל יעקב

קטיעא, כי היא ו' של היסוד אשר
עדיין איננה מגעת עד התפארת, עד
שאליהו יתְנָה ליעקב.

שלימא, כי היא עתידה להינתן
ליעקב להיות ו' התפארת, עד הכתר
העליון.

ועוד, יבואר על ידי הנ"ל מדוע הו'
ניתנה חמש פעמים ליעקב. כי מן
המלכות עד התפארת הם חמש
ספירות. ומן התפארת עד הכתר הן
חמש ספירות. ומכיון שיעקב הוא גם
בתפארת וגם בכתר העליון, שכן שם
חקוקה דמותו, הן אותן החמש פעמים
שניתנה לו על ידי אליהו, שנאמר עליו
פינחס הוא אליהו.

היוצא מכל הנ"ל שאותה ו' קטיעא
שאצל פינחס, היא ו' של יממא שאצל
יעקב אבינו.

ולעומקו של מקרא יש לומר שה-
ו', היא סולם יעקב המוצב ארצה וראשו
מגיע השמימה.

ואשר על כן, נאמר הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת
בְּרִיתִי שְׁלֹמֶה, כי שְׁלֹמֶה הוא וא"ו
היסוד. וכן בסיום תפילת העמידה,
בברכת "המברך את עמו ישראל

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ואשר על כן נפרע מפוגמי ברית היסוד על ידי **רַמַח**, גימטרי' אברהם, הנפרע ממי שמפר בריתו, הוא ה**רַמַח**, הוא ו' **היסוד**. ועוד, ש**רַמַח** הוא אותיות **רַחם**. שנעץ בגבורה את הרמח ברשעים בלי רחם, כדי להוריד על ידי כך **שפע רחמים** על בני ישראל.

ועוד על דרך הסוד, שפינחס הוא אליהו מלאך הברית, המחזיק רומח בידו היא סכין המילה והו' קטיעא היא ה**ערלה** שיש לקטוע אותה על מנת שיהיה האדם **שלם**, ושתהיה עמו מאת ה' ברית שלים ברית שלימה. ולכן מקנא הוא קנאת ה' ממי שמפר בריתו.

ועוד על דרך הצח, ו' היא ו' החיבור. לכן אצל פינחס ה-ו' **קטיעא**, שאין חיבור לרשעים, וכן אין המשך לחרון אף והמגפה. ואילו אצל יעקב תיקרא ו' **החיבור**, ו' שלימתא, כי גאולה אחת מצטרפת לשניה עד הגאולה השלימה.

ועוד, שְׁתוֹרָה הו' על צִפְיָה מתמשכת שיבוא אליהו לגאול את בניו. וכאומר: וְנִצְפָּה וְנִצְפָּה וְנִצְפָּה עד שיבא ויגאלנו ותחזינה עינינו עת היינו כחולמים.

^ ^ ^ ^

מאליהו כמשכון שיבוא לגאול את בניו, אותה הו' שמתארכת ועולה מן היסוד עד המרכבה, היא היא הקורה, הבריה התיכון של כל הספירות, ולכן נקרא יעקב בעל הקורה.

=

ועל דרך הצח, זה שפירש רש"י קורת הבנין, הוא בנין עם ישראל, אם באים לטלטלה ממקום למקום, היינו לכל אורך הגלויות, יבוא בעל הקורה לתתה בבנין, הוא בנין הגאולה והבית השלישי, יכנס ויאחז בעובי הקורה של ה-ו' שניתנה לו על ידי אליהו, הוא המשכון שיבוא לגאול את בניו. כי הוא הבריה התיכון של המשכון שנתמשכון פעמים בעוונות, ועתה העת להשרות בו השכינה בבנין ביהמ"ק בב"א.

עוד יובן על פי הנ"ל מדוע פינחס הנועד לקנא לשם השם, אין ראוי ליתן לו את וא"ו שלימתא היא ו' הרחמים, כי לא יוכל לקנאות קנאת השם כשהוא ברחמים אלא רק כשהוא בגבורה. לכן אצל פינחס שהוא אליהו מלאך הברית, יש וא"ו קטיעא. כדי שיוכל לנקום נקמת ה' בראויים להינקם, שהפגם שלהם הוא פגם היסוד.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

דרך מחילה אינה צריכה קנין ודרך מתנה צריכה קנין. וכל עוד שלא קנו מידו לא זכה המקבל במתנה אלא במה שכבר הגיעו.

עוד יש בדרך מתנה ב' רעות מה שאין כן אם תהיה דרך מחילה,

כי בדרך מחילה אם ימחול לו על הקנס ויחזור לכהונת אהרן אף הוא בטלו המעוררים על כהונתו כדרך שבטלו על כהונת אהרן שממנו בא,

מה שאין כן בדרך מתנה שישנם למעוררים עליו כדרך שהיו על אהרן בתחילה, ומה גם שהיה להם שנאה עמו לסיבת הריגת הנשיא וכו'.

ועוד, שבדרך מתנה יש מקום לומר שהדבר חידוש ואין לך בו אלא חידוש, מה שאין כן אם יהיה בדרך מחילה וחוזר לכהונת אהרן שחוזר הדבר לשורשו וצאצאיו כמותו.

נמצאת אומר כי בג' דרכים דרך המחילה הוא הנאות מדרך המתנה, א' שאין צריך קנין.

ב' שאין לחוש למעוררים.

ג' שתהיה נמשכת לו וליוצאי חלציו. **עד כאן לשונו.**

ליום ההילולא של אור החיים
הקדוש ר' חיים בן עטר זיע"א
ט"ו תמוז

בביאור גדר הקנס ומחילתו

מבאר אוה"ח הק' על הפסוק
הנני נתן לו את-בְּרִיתִי שְׁלוֹם:

עוד יתבאר הכתוב על פי דבריהם ז"ל (זבחים קא:) שאמרו כי קודם מעשה זמרי לא נתכהן פינחס לפי שהיה מְצוּי, ולא נמשח, ואחר שעשה קנאתו היתה לו הכהונה.

הנה יש באופן זה ב' דרכים,

א' הוא דרך **מחילה**, והב' דרך **מתנה**. **דרך מחילה** הוא שימחול לו ה' הקנס שקנסו שלא נמשח בזמן משיחת הכהנים,

ודרך מתנה הוא שיתן לו הכהונה מחדש כדרך שנתנה לאהרן הגם שאביו ואחיו לא היו כהנים.

וכפי הדין יש הפרש בין אם יהיה הדבר **דרך מחילה** לדרך **נתינה**.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

[ואע"פ שכבר מוזכרת לידתו בפרשת וארא [שמות ו, כה'] ואֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרָן לְקַח-לִו מִבְּנוֹת פְּוִטִּיאֵל לִו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לִו אֶת-פִּינְחָס. יש לומר שמוזכרת לידתו שם על שם העתיד, לעת משיחתו של אהרן ובניו בסמוך לזמן הקמת המשכן].

ויש להבין על מה ולמה נזדרז פינחס כל כך לצאת. ויש לומר, כמובא במסכת נדה [ל:], שהיה לומד כל התורה כולה בבטן אמו, כדדרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו לפנקס שמקופל ומנוח וכו' וראשו מנוח לו בין ברכיו וכו' ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו וכו' ומלמדין אותו כל התורה כולה.

וכשהגיע פינחס הולד להלכה הבועל ארמית קנאים פוגעים בו, אמר מתי יבוא לידי ואקיימנה.

וכמובא בשער הכוונות, דרושי העמידה דרוש ב': **וזה לשונו:** והנה בזמן קטנותו היה גופו [של העופר במעי אמו] קצר וקטן כדמיון ו' זעירא בלתי ראש וכאשר הגדיל נגדל גופו יותר ונעשה כדמיון צורת ו' גדולה עם ראש. והנה ראש הו' היא בחינת יוד

ועדיין סתם דבריו ולא הוברר מה הוא הקנס ומה היא המחילה. ויש לברר ענין הקנס והמחילה

עניין הקנס והמחילה

ולעומקו של מקרא יש לומר שקנסו המקום ב"ה לפינחס שלא יתכהן עם אהרן ובניו, על אשר יצא טרם זמנו מבטן אמו. שאם היה משתהה מלצאת, היה נכלל בכהונת אביו, שכן היה נולד לאב כהן. [וכפירוש רש"י במדבר כה, יג']: **ברית כהנת עולם.** שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו, ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחתן, אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא נמשח, לא בא לכלל כהונה עד עתה. ע"כ פירוש רש"י שם.

ועתה משנזדרז לצאת, [לסיבה שתבואר לקמן] לפני שנתכהן אביו, הרי אביו מתכהן, והוא אינו מתכהן. וזה הקנס האמור בעניין שקנסו המקום לפינחס. ומעתה, כדי שיוכל להתכהן צריך לקבל את הכהונה בדרך של מחילה על הקנס על אשר יצא טרם זמנו.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ובאשר ביזוהו השבטים שלא על פי הלכה במשמעות של ע"ז וג"ע, תיקן פינחס את ביזויים על ידי שפיכת דם זמרי על פי ההלכה, ובזה תיקן **שרשן** של ג' העבירות החמורות ע"ז ג"ע וש"ד אע"פ שלא עבר עליהן, לא הוא ולא אבותיו. אע"פ כן תיקן שרשן **שלא יהיה פתחון פה** למלעיגים ולמבזים אותו ואת אבותיו.

ועל ידי תיקון שרש העבירות הנ"ל, יכול היה להתכנה גם בדרך של **מחילה** וגם בדרך של **מתנה**.

ואשר על כן ממשיך אוה"ח הק'
לבאר כהונתו בדרך מתנה: וזה **לשונו:**

והנה האדון ה' נראה בעיניו ברוך הוא לרומם מעלת פינחס לעשות הדבר **בדרך מתנה** שיהיה כהן מצדו ולא מצד הענף שבא ממנו לתפארת לו, והוא אומרו **הנני נותן לו בדרך מתנה**, ותיקן אלהי עולם כל הג' דברים שיש בהם פקפוק כשיהיה דרך מתנה כמו שאמרנו. כנגד מה שאמרנו **מתנה צריכה קנין** אמר **לכן** לשון שבועה, וכנגד **חשש המעוררים** אמר **הנני נותן לו את בריתי שלום**, וכנגד

קטנה כי צורת אות ו' היא **יוד קטנה על ו'**. עכ"ל.

ועל דרך הצת, האות ו' תרמוז לרמח שלקח בידו לדקור את שניהם, ויהיה ראש הו' כיו"ד **קטנה**, הם **עשרה נסים** שיקרו לו ברמח זה, ולכן נקרא פינחס עם יו"ד שנכתבה קטנה לרמז כל הנ"ל.

ולכן נקנס על אשר יצא טרם זמנו. ובמה נקנס, שלא יתכהן, עד אשר יקיים את ההלכה שלשמה יצא מוקדם מרחם אמו. ואשר על כן ניסה אותו הקב"ה דווקא **בהלכה זו**, שרק כאשר יקיימנה, יתכהן.

וזו היא המחילה האמורה בעניין. שכאשר יקיים את ההלכה כל הבעל ארמית קנאים פוגעים בו - יִמָּחַל לו ויתכהן.

ועוד יש לומר שרצה למהר ולתקן שְׁרָשָׁם של יתרו ויוסף. שכן אמרו מאי ויקח אלעזר מבנות **פוטאל** לו לאשה. **מבנות** יתרו שפיטם עגלים לע"ז, **ומבנות** יוסף שפטט ביצרו. שהיה נצר ליתרו ויוסף. אם אמו מיתרו ואבי אמו מיוסף או להיפך, כנ"ל.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ולעומקו של מקרא יש לומר כמאן דאמר בהגדה של פסח חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. וחובה זו על דור ראשון כעל דור אחרון. לכן אמר הכתוב **הַיְצֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם**.

ועוד יש לומר, כמובא ברש"י (במדבר א, א'), מתוך **חיבתו** לפניו מונה אותם כל שעה. ובא הכתוב לומר **שחיבתו בסוף מ' שנה** היתה באותה דרגה ועוצמה **כחיבתו בתחילת מ' שנה**. לכן כתוב **הַיְצֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם**.

^^^

ובני אֵלִיָּאב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הֵוא-דָתָן וְאַבִּירָם (קְרוּאִי) קְרִיאִי הַעֲלֵה אֲשֶׁר הָצִו עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן בַּעֲדַת-קָרַח בְּהַצֹּתָם עַל-יְהוָה. (כו, ט').

הוא-דָתָן וְאַבִּירָם וגו' אֲשֶׁר הָצִו עַל-מֹשֶׁה וגו'.

האזה"ח הק' מדייק מכאן שדָתָן ואבירים היו עיקר המחלוקת, באשר הם הציתו את האש. שנאמר **אֲשֶׁר הָצִו עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן בַּעֲדַת-קָרַח**.

מיחוש שאין הדבר אלא לפינחס וחיידוש הוא אמר והיתה לו ולזרעו אחריו וגו' **שמתנה זו נתקיימה בידו בשבועה** מפי הבורא שתהיה לו לשלום ולזרעו אחריו כהונת עולם, וכבר העירותיך בב' ובג' מקומות שכהונה היא נפש הנקראת כן במקום הנשמות, והבטיח ה' את פינחס כי ישתלשל בזרעו ענף זה הקדוש הנקרא כהונה, והוא סוד אומרו **כהונת עולם**. עכ"ל.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח יאמר, כי לכך בצאתו מרחם אמו לקח רמח בידו לרחם על עמו עת ישא ידיו ברחמים להשרות שכינת אל, על עמו **יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת עוֹלָמִים**.

^^^

מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיְצֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם (כו, ד').

הַיְצֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. שואל אוה"ח הק' והרי היה זה בסוף ארבעים שנה, ואין אלו אותם היוצאים ממצרים. ותירץ **שעלה מניינם למנין היוצאים וגו' ולא למטה מהם**.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ראובן, לומר שזה לעומת זה עשה אלקים. שאותם לא קבל בתשובה ואת בני קרח קבל. ובזה מייקר הכתוב את השבים בכל לבם.

ובני-קרח לא-מתו

לעומקו של מקרא יתקשר פסוק זה עם שלפניו. ותפתח הארץ את-פיה ותבלע אתם ואת-קרח במות העדה באלל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לגס: ובני-קרח לא-מתו. שהמלים ויהיו לגס משרתות למעלה ולמטה, את שקדם להם ואת שלאחריהם: הבלועים והשרופים ויהיו לגס ובני-קרח לא-מתו: לומר לך, כשם שהנבלעים והנשרפים היו לגס, כך בני קרח שניצלו ולא מתו היו לגס.

וטעם הטיפחא במילה ויהיו תוכיה. שהיא כעין הפסקה קלה, ובזה נותנת פתח לחבר את המילה לגס עם שלאחריה. כאומרו: ויהיו - לגס ובני-קרח.

ואשר על כן נאמר בהם ובני קרח לא מתו. ללמד שאינם כרשעים שבחייהם קרויים מתים, אלא בני קרח לא נחשבו מתים בחייהם כלל, כי רק

ולפי זה ניתן להאמר כי מה שפירש רש"י אוי לרשע [לכאורה קרח] ואוי לשכנו [לכאורה דתן ואבירם שנמשכו אחריו במחלוקת], הוא לאו דוקא, ויכול להתפרש גם בהיפוך. אוי לרשע [דתן ואבירם] ואוי לשכנו [קרח], שכן דתן ואבירם הם אשר הצו [את קרח] על-משה ועל-אהרן. ומאחר וניצת קרח באש המחלוקת, נמשכו הם אתו. וחוזר חלילה, מי הוא הרשע ומי הוא שכינו ועל זה נאמר אוי. אוי לרשע ואוי לשכנו.

על פי דברי אוה"ח הק' הנ"ל שדתן ואבירם, הם אשר הם הציטו את האש. שנאמר אשר הצו על-משה ועל-אהרן בעדת-קרח, יובן על נכון מדוע הזכיר הכתוב ובני קרח לא מתו (כו, יא') בסמוך לדתן ואבירם. שהרי לגבי דתן ואבירם נאמר "אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח, בעצתם על ה'". הצו בעצתם.

ודייק אוה"ח הק' כנ"ל מכאן שחטאו והחטיאו. והרי החוטא ומחטיא הם מהדברים המעכבים את התשובה. (רמב"ם הלכות תשובה פ"ד). ובני קרח לא מתו כי הם חטאו אמנם אך לא החטיאו. לכן זכו לחזור בתשובה. ואשר על כן הזכיר את בני קרח בבני

לעומקו של מקרא פר' פינחס

מצד זה ויו"ד מצד זה שנאמר **הַתְּנַכִּי**
הַפְּלִאִי.

ומפרש האוה"ח הק': וראיתי לתת
טעם למה נקבע בהם השם שלא כסדרו
ה"א בתחלה ויו"ד בסוף.

ובהקדים דבריהם ז"ל (תיקונים י') כי
כללות נשמות ישראל הם מכסא כבודו
יתברך אשר יקרא **היכל קדשו ויתכנה**
בשם אדנ"י, וכפי מה שקדם לנו
מאנשי אמת (טוש"ע או"ח סי' ה') כי
יתחייב **כל המוציא מפיו הזכרת השם**
לכוין לאותיות המוזכרות בפיו
והנעלמות במחשבה, **המוזכרות שם**
אדנ"י, **והנעלמות שם הוי"ה**, גם
יכוין **לשילוב האותיות** שהוא סוד ה'
בהיכל קדשו (תהלים יא).

הסבר:

י-ה-ו-ה = השם

א-ד-נ-י = היכל קדשו

ולקיים ה' בהיכל קדשו משתלבות

אותיות י-ה-ו-ה בתוך אותיות א-ד-נ-י

כזה: **י-א-ה-ד-ו-נ-ה-י**

ומעתה בהשתלב ב' השמות יחדיו,

יעמדו ב' האותיות האחרונות ה' י'

כאשר ה'א קודם ליו"ד, כזה:

חטאו אך לא החטיאו את הרבים. ולכן
נתקבלה תשובתם, ושפיר יאמר עליהם
שנחשבו חיים עד אשר נתבצר להם
מקום גבוה בגיהנם וישבו שם כפירוש
רש"י, ומשם יצאו חיים. =

ועל דרך הצח יש לומר שלכן אמר
הכתוב **וַיִּהְיֶינָה לְנֶס, נֶס הַמִּתְנוּסָה לְאוֹת**
וּלְמוֹפֶת לְהוֹדִיעַ מַה כּוֹחַהּ שֶׁל
תְּשׁוּבָה. וכן להודיע **שְׂפָתָהּ הַתְּשׁוּבָה**
הוא **כח נסי**, ושקבלם הקב"ה בתשובה,
ומתחתיות פי שחת קבלם לשורר
בפיהם על הדוכן ולקדש שם שמים
ברבים.

~~~~~

הַתְּנַכִּי הַפְּלִאִי

תְּנוּפָה מִשְׁפַּחַת הַתְּנַכִּי לַפְּלִאָה
מִשְׁפַּחַת הַפְּלִאִי (כו,ה')

מפרש רש"י, לפי שהיו האומות
מבזין אותם, ואומרים, מה אלו
מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא
שלטו המצריים באמותיהם, וגו',
לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם, ה"א

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בשילוב אדנות כהארת אור החיים הק':
ומה גרע חלקם שיש להם י בתחילה וה'
בסוף: **ימנה**

ולעומקו של מקרא יש לומר שלא
רק שלא נגרע חלקם אלא אף שפר
חלקם, כי בעוד שבשאר השבטים
התוספת בהם כנגד **יאהדונהי**,
התוספת בימנה היא כנגד השם הק'
שיש לכווננו בעניית **אמן על הקדיש**,
כמובא בתיקונים, והוא **אידהנויה**.
והוא גם כנגד ה' **בהיכל קדשו**, אלא
שהיכל קדשו מקדים.

וכביכול ההיכל מקדים את הבאים
לתוכו להתפלל. ולכן בשם יאהדונהי
הוי"ה קודם לאדנות שהוא היכל קדשו.
ואילו בצירוף אידהנויה, היכל קדשו
מקדים להבאים כזה:

אידהנויה

וירמזון אלין מליא למה שאמרו
חז"ל, **שהקב"ה מצוי בביה"כ**.
כאומרם ז"ל [ברכות ו.]: אמר רבין בר
רב אדא אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש
ברוך הוא מצוי בבית הכנסת? שנאמר
[תהילים פב א]: **אֱלֹהִים נִצָּב בְּעֶדְת אֵל**.

יאהדונהי

והם האותיות הנרשמות במשפחות בית
ישראל **החנוכי הפלואי** שקודמת ה"א
ליו"ד שהם אותיות חותם ה' בהיכל
קדשו ויבנה משניהם שם י"ה הרמוז
במאמר שבטי יה. עכ"ל.

ולביאור דברי קודשו, י"ל, שהיה
צריך לכאורה להיות יו"ד **בהתחלה**
וה"א בסוף לפי סדר כתיבת השם,
(כגון יחנוכה, יפלואה),

ומתרץ על דרך כתיבת שם השם
י'ה'ו'ה **בשילוב עם א'ד'נ'י** בסוד ה'
בהיכל קדשו. השם **א'ד'נ'י** הוא
הנקרא היכל קדשו, והשם י'ה'ו'ה
נמצא בו **ומשתלב בו**, וכך הוא
בשילוב הויה ואדנות כנ"ל:
יאהדונהי. יוצא איפוא שבשתי
האותיות האחרונות של **השם**
המשולב, האות ה"א באה לפני האות

יו"ד, כזה: **י א ה ד ו נ ה י**

וזו העדות על השבטים, ה' לפני, י' אחרי:
הַחֲנֻכִּי הַפְּלֹאִי.

ומעתה, יש לשאול לגבי **משפחת הימנה**.
מדוע יגרע חלקם לא להיקרא אחר שם ה'

לעומקו של מקרא פר' פינחס

**הסבר נוסף לעומקו של מקרא
בענין הַחֲלֵלִי הַפִּלְאִי**
ומשפחת ? מָנָה

על פי מה שדרשו (מנחות כט.) על הפסוק **כִּי בָּיָה ה' צוֹר עוֹלָמִים** (ישעיהו כו,ד'), שהקב"ה צר את העולמים **בָּיָה, בִּי ובה'**, את העולם הזה יצר באות ה', ואת העולם הבא באות י'. ואין לך יחוס גדול מזה שכל משפחה ומשפחה יעיד עליה הקב"ה ויעידו עליה העולמות, עולם הזה ועולם הבא.

ואשר על כן העיד הכתוב עליהם תחילה **את העולם הזה באות ה"א** ולבסוף **את העולם הבא באות יו"ד**, כזה: **הַחֲלֵלִי הַפִּלְאִי**, לרמוז שבני ישראל הולכים מחיל אל חיל, **מעוה"ו אל העוה"ב**. וכן לרמוז מתן שכרם של צדיקים **לעתיד לבא**, ע"י האות יו"ד שהיא לבסוף.

ולפי הסבר זה תחזור השאלה על מִשְׁפַּחַת הַיִּמָּנָה: מדוע יגרע חלקם כביכול שלא יקרא שהולכים מעולם הזה אל העולם הבא, שהרי יוד כנגד עוה"ב נמצא אצלם בתחילה, והאות ה"א כנגד עוה"ו נמצא אצלם לבסוף.

ובאים עדת אל ומתקבצים בבית הכנסת **להגיד קדיש**, ולענות **אמן** יהא שמיא רבא מברך לקדש שם שמים ברבים.

ובזה ינתן טעם לפירוש רש"י לגבי ימנה:

וזה לשונו: אבל **בִּימָנָה** לא הוצרך לומר משפחת הַיִּמָּנִי, [אלא משפחת הַיִּמָּנָה] לפי ששם השם קבוע בו, **יִמָּנָה** יו"ד בראש וה"א בסוף. לכן כתוב **גַּם אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחַת הַיִּמָּנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמָּנָה**.

והיינו שנקרא **ימנה** על שם הימנותא, שהוא פירוש אמן ואמונה. ולכן **ימנה** יש בו אות י בתחילה ואות ה בסוף כסופי התיבה בשם הק' **אידהנויה** המכוון כנגד **אמירת הקדיש** שסוף אותיותיו כסדר כתיבת השם: **יה**.

היוצא, איפוא, שמשפחת הימנה לא רק שלא גרע חלקה להיקרא כשאר השבטים על שם ה' בהיכל קדשו כנ"ל, אלא אף **זכו** להיקרא כשם יהו"ה כסדרו י-מנ-ה וכן בנוסף לכך **זכו** גם להיקרא על שם ה' בהיכל קדשו בהיפוך כראוי לכוון בקדיש: **אידהנויה**.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

צרכיך תמצא. ולכן אותיות **מן** בתווך.
כזה: **ימנה**. **שבזכות האמונה** נותן
להם ה' כל צרכם. שבעולמם הזה כבר
זוכים לעולמם, לעולם הזה ולעולם
הבא.

ועוד יש ליתן טעם מה זכו שבט ימנה
לכל הטובה הזאת, שיהיה עולם הבא
חוקק בהם כבר בתחילת יצירתם
ועולמם יראו בחייהם ונתמצא להם
פרנסתם תמיד כמן. ובשים לב מאין
באו, מאשר: **בני אֱשׁרֹ לְמִשְׁפַּחְתָּם**
לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה, ואשר נאמר בו
בברכת יעקב [בראשית מט, כ']: **מֵאֲשֶׁר**
שְׁמֶנָה לְחֶמֶוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדָנֵי מִלֶּךְ. שאף
על פי ששמנה לחמו יהיה כל חפצו
חפצי שמים ליתן מעדני מלך, מעדנים
של תפילה ולימוד תורה וחידושי תורה
למלך העולם. ולכן מספק להם בוראם
כל צרכם. ורמוז שם ימנה בפסוק:
מֵאֲשֶׁר שְׁמֶנָה לְחֶמֶוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדָנֵי
מִלֶּךְ.

~~~~~

בני גד לְמִשְׁפַּחְתָּם לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת

הָאֹזְנֵי [כו, טו-טז]

פירש רש"י: לאזני. אומר אני, שזו
משפחת אצבון, ואיני יודע למה לא
נקראת משפחתו על שמו.

ויש לומר, כנ"ל, שמרוב צדיקותם,
נקרא עליהם שם עוה"ב **כבר בחייהם**
בעולם הזה. **שכן רמוזה בשמם**
האמונה, כנ"ל: הימנותא.

ועוד, שרמוז בשמם הפסוק:
(במדבר, כג, י') **מִי מְנָה עֶפְרַיִם וְעָלָב**
וּמִסְפָּר אֶת-רֹבֵעַ יִשְׂרָאֵל: **מִי מְנָה הוּא**
רִמְזו לַשִּׁמְשׁ מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה. והמילה **מִי**
תרמוז לקב"ה. וכאומרו (דברים ה, כו')
מִי-יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְכֶם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי
וְלִשְׁמֹר אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי כָּל-הַיָּמִים. כאן
הכתיב הקב"ה **על עצמו** מי הוא הנותן.
כמו כן בענינינו: **מִי מְנָה עֶפְרַיִם וְעָלָב**
וגו', רק הקב"ה הוא יכול למנות וכו'.

ואשר על כן יעידו מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה על
הקב"ה באומרם **מִי מְנָה** ויעיד כנגדם
הקב"ה עליהם, על מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה,
עולמך תראה בחיך. עוה"ז שלכם יעיד
על העולם הבא הצפון אצלכם ולכם
מטבע ברייתכם. לכן מ' תרמוז על 40
יום ליצירת הולד, שכבר מיצירתו
מובטח להם י-ה. מי מנה. מ-ימנה. האות
י' מעידה על העולם הבא שלהם
מראשית יצירתם, והאות ה"א המעידה
על עוה"ז בסופם, וכפי מה שבירכו
התלמידים זה לזה: [ברכות יז.]. עולמך
תראה בחיך, ופירש רש"י שם: כל

לעומקו של מקרא פר' פינחס

וצריך עדיין בירור בדברי הפסיקתא הנ"ל, שהביאו אוה"ח הק', מדוע **ישתנה שמו של אצבון לאזני**, שהרי צריך שיהיה קצת שייכות בין השמות.

ועל דרך הצח יש לומר **שאצבון** הוא שילוב של **אצית** ו**בין**. **שמיבין** מתוך שמקשיב ומאזין. ומקשיב הוא תרגום של אצית. וכן אצית הוא גם במשמעות של ציות. ציות לחוקי התורה.

ומשהחליטה משפחתו של אצבון לציית **להאזין** ולהקשיב לחוקי התורה ולשוב בכל לבם, שינו שמם **לאזני**, כדרך כל המקבל על עצמו דרכי התשובה, וכמובא בהלכות תשובה להרמב"ם על פי חז"ל: על פי מה שאמרו במסכת ראש השנה (טז:), **שבעל תשובה ישנה שמו**, וכלשון הרמב"ם בהלכות תשובה (פרק ב ה"ד): מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה', ומשנה שמו, כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים. ולכן שינה אצבון שמו לאזני.

ועל דרך המוסר יש ליתן את הדעת מה שמע ומה האזין שכך שינה שמו ל-אזני.

ותהיה כוונת רש"י לפסוק בבראשית [ויגש, מו, טז]: **וּבְנֵי גֵד צִפְיוֹן וְחָגִי שֹׁנֵי וְאַצְבֹּן עָרֵי וְאַרְזֵי וְאַרְאֵלִי**.

ומפרש אוה"ח הק': ורש"י ז"ל רוח הקודש הופיע בו וכוון אל דברי חז"ל בפסיקתא וזה לשונם: **אזני זה אצבון** שנאמר בפרשת ויגש, **מלשון אצית והאזין**. ומוסיף: ואין הכתוב מקפיד על **שינוי השם**.

אלא שקשה לאוה"ח הק' ממדרש תנחומא שבמדרש ר' תנחומא אמרו וזה לשונם וכשאתה מונה משפחת גד אין **שם אצבון**, כי **חסר על הזנות בעצת בלעם**. ולא תירץ הקושי.

ולעומקו של מקרא יש לתרץ בשני אופנים: האחד יתכן לומר שהם שני מדרשים חלוקים.

והאופן השני, שלאחר שנכשלו אצבון בעצת בלעם ונחסר מניינם על ידי המגיפה, נתנו הנשואים מהם **לב לשוב**, ושינו שמם לאחר תשובתם להיקרא **אזני**, על שם **אצית והאזין**, **שהיטו אזנם לציית** לחוקי התורה כפי שנאמר בפסיקתא שהוא מלשון אצית והאזין.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ועי' אוה"ח הק' שדרש רק את שמותיהם של **סֶרֶד וְאַלֹון** ואת של **יִחְזָקְיָאל** לא דרש. **סֶרֶד** על שם שסדרו מזונותיהם של יששכר, **לְאַלֹון** על שם חוזק, שמחזק ידי הלומדים. ו**יִחְזָקְיָאל** לא דרש.

ולעומקו של מקרא ניתן אם כן לפרש את מה שהשמיט אור החיים הק': **ועל כן יָאָמַר, יִחְזָקְיָאל**, חלקהו לשתי מלים. **יִחְזָקְיָאל**. **שע"י תמיכתו בת"ח**, מְיַחֵל לְאַל, ולו נאה לְיַחֵל.

או פֶּלֶף לדרך זו, שהוא לשון **נחלה**, (והנו"ן תיפול כהרגלה) ויהיה פירושו **שִׁיחָקְיָאל** נוחל נחלת א-ל, על ידי תמיכתו בלומדי התורה.

~~~~~

בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְיִחְזָקְיָאל
מִשְׁפַּחַת הַיִּחְזָקְיָאֵלִי לְגִוְנֵי מִשְׁפַּחַת
הַגִּוְנִי. לְיִצְחָר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְחָרִי לְשֵׁלֹם
מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלֵמִי. (כו, מח')

על דרך הצח והרמז, ירמזו שמותם לענין **מלחמת היצר**. ודווקא בבני **נפתלי** ירמזם הכתוב, שביותר צריך להיזהר משליטת היצר בעת החיפזון.

ויש לומר, כפי שדרש בר קפרא (כתובות ה.), מאי דכתיב {דברים כג- יד} **וַיִּתֵּן תְּהִיָּה לָהּ עַל-אֲזִנָּהּ** אל תקרי **אֲזִנָּה אלא אוֹזְנָה**, שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח **אצבעו באזניו**. והרי אצבון הוא מבני גד, וגד היה סמוך לקרח, ומִשְׁשָׁמַע ענייני המחלוקת, לא רצה אצבון לשמוע אל קרח, **ולא אצית ולא האזין לו**, אלא **אצית והאזין למשה רבנו**, לכן נשתנה שמו לטובה: **אזני**, וכדרשת בר קפרא, שהניח **אצבעו באזנו** שלא ישמע דבר שאינו הגון. והעידה עליו התורה בפרשתנו:

לְאֲזָנָי מִשְׁפַּחַת הָאֲזָנִי. ופירש"י אזני זה אצבון. ותהיה כוונתו הסמויה **שהניח אצבעו באזנו גם במחלוקת קרח וגם בעצת בלעם, ואלו שעשו כן ניצלו ונזכרו לטובה להיקרא משפחת האזני.** וזה שפירש רש"י אזני הוא אצבון. ושוב לא יחסר משבט גד בעבור עצת בלעם.

~~~~~

בְּנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְסֶרֶד
מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאַלֹון מִשְׁפַּחַת
הָאֵלֹנִי לְיִחְזָקְיָאל מִשְׁפַּחַת הַיִּחְזָקְיָאֵלִי:
(כו, כו')

לעומקו של מקרא פר' פינחס

על דרך הרמז, ירמוז הפסוק על אליהו הנביא אליהו הגלעדי אליהו התשבי, שיבוא באלף השביעי עם משיח בן דוד להושיענו ולגאלנו.

שכן אליהו מתושבי גלעד היה ומהמיושבים שבהם. כמובא בתוספות תענית ג. ואשר על כן נקרא התשבי. ונאמר (במדבר לב, מ') ויתן משה את-הגלעד למקיר בן-מנשה וישב בה. ואשר על כן נקרא הגלעדי.

ואליהו בגימטרי' ב"ן. שמספרו שנים וחמישים. זה שאמר הכתוב שנים וחסמים אָלף. ותוספת השבע מאות לרמז לנו שיבוא באלף השביעי. ונרמז דוקא בשבע המאות, לומר לנו שאם נזכה יחיש גאולתנו בב"א.

^^^

אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי (כו, ל')

על דרך הצח ידרשו שמותיהם של בני גלעד:

אִיעֶזֶר. על שם שקבל נחלתו בגלעד, וכל הדר בחוץ לארץ כמי שאין לו אלוה ולכן נקרא אי עזר, כביכול שאין לו מי שעוזרו.

אמנם, יש לעבר הירדן מקצת קדושת הארץ, והטענה על ראובן וגד היא

ונפתלי אילה שלוחה, ולכן צריך להזהר ביצר ביותר.

יִחְצֵאל וגו' סמוכים זה לזה לרמז שאם האדם הוא רק חָצִי לאל, הרי זה מגונה. ואם הכניע את יצרו הרי זה שָׁלֵם את חלקו לגבוה, והוא האדם השָׁלֵם.

ולכן נסמכו יִצָּר וּשְׁלָם. וכולם בנפתלי שנאמר בו נפתלי אלקים נפתלתי. שזה תוקף עבודת האדם בעולמו להילחם תדיר ביצר הרע, עד אשר מתקיים בו גַּם-יִגְלֵתִי. ככתוב (בראשית ל, ח') נפתלי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עם-אֶחָתִי גַם-יִגְלֵתִי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נִפְתָּלִי.

ונפתולים הוא גם לשון תפילה וגם לשון התפתלות. שצריך את שניהם במלחמת היצר. וגם אם צריך להתגנות לשם כך, שנאמר לְגוֹנִי, סוף הכבוד לבוא כאשר מתקיים בו גַּם-יִגְלֵתִי, וע"י כך יִצָּר לעצמו שְׁלִימוֹת. ולכן נקראו יִצָּר וּשְׁלָם.

^^^

אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנֵים וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת. (כו, לד')

לעומקו של מקרא פר' פינחס

המעפילים, וגנותו זה שבחו **שלא היה באלה שמאסו בארץ חמדה**. לכן מושבו בארץ חמדה. וקרא לבנו בשם **צלפחד** על שם מה שאמר פֶּלֶב "וְאַתֶּם אֵל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לִחְמֹנֵי הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וְה' אֶתְּנֵנוּ אֵל-תִּירָאִים". וצלפחד הוא נוטריקון **צל-לא-פחד**. ו"לא" ישרת למעלה ולמטה, לא צל לא פחד. לכן **למאן דאמר היה מהמעפילים שלא חשש לעלות באהבתו לארץ אשר אהבה זו קלקלה את השורה**.

^^^

וּצְלָפְחָד בֶּן חֹפֵר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צְלָפְחָד מַחֲלָה וְנָעָה חֲגִלָּה מִלִּפְנֵי וְתָרְצָה: (כו, לג')

וּצְלָפְחָד קרא לבנותיו על שם האהבה לארץ אשר השריש בו חפר אביו. וצלפחד השריש אהבת ארץ ישראל זו בלב בנותיו עד שהתיצבו לפני משה ואמרו **לָמָּה יִגְרַע שְׁם-אֲבִינֹּךָ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנֶה-לָּנוּ אֶחָדָה בְּתוּךְ אֲנֵי אֲבִינוּ**. ומה שהאהבה קלקלה את השורה במעפילים, תקנו בנותיו את השורה בתבעם תן לנו נחלה.

שהעדיפו אותה עוד לפני החלוקה, ולכן גם גלו בראש גולים כמבואר בחז"ל, ואשר על כן הלשון **כמי שאין לו אלוה תתייחס לרצונם לגור בה לפני החלוקה**.

לְחֹלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֲלָקִי. על שם שקבל נחלתו בארץ ונקרא חלק על שם כי חלק ה' עמו, חלקי בארץ החיים, לכן משפחת **חֲלָק** חלקו בארץ.

וְאַשּׁוּרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאֲשּׁוּרָאִי. **אשוריאל** על שם אסרי-אל, שנחל נחלתו בחז"ל, כביכול אסר הקב"ה עצמו אתם לומר עמו אנכי בצרה שעתיד לגלות בראש גולים, כנ"ל.

וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשְּׂכֵמִי. שכם נחלתו בארץ ישראל על שם שיוסף קבור בשכם,

וְשִׁמְיָדָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי. **שמידע** שנחל נחלתו בחז"ל נקרא כך כדי שלא ישכחו שם את שם השם, ולכן קראוהו שמי-דע.

וְחֹפֵר מִשְׁפַּחַת הַחֹפְרִי. **חופר** בארץ ישראל נחלה, על שם לחפור את הארץ באו, וחפרו פניו עת פרסמו הכתוב לבנו צלפחד שהיה מקושש או שהיה מן

לעומקו של מקרא פר' פינחס

תנה לנו אחוזה, וללמדך שהיו כולם **צדיקים**, שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים, ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבת, הרי זה **צדיק בן צדיק**.

ואם כן, יוצא איפוא, לפירש"י שבנות צלפחד בנות צדיק הן. והרי פרטה לך התורה שאמרו בנותיו **כִּי בְהִטָּאוּ מֵת**, ועוד שהביא רש"י דעת ר"ע שמקושש היה, ודעת ר"ש שמהמעפילים היה, ומה הוא זה שפירש כאן צדיק בן צדיק. **ולעומקו של מקרא יש לומר** שכוונתו בזה שהיו צדיקות בנות יוסף **הצדיק**, בדילוג על צלפחד. ולכן פירט לך הכתוב **לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף**.

וכדברי רש"י שיוסף חבב את הארץ, שנאמר והעליתם את עצמותי וגו' (בראשית נ, כה), ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר תנה לנו אחוזה. ולא כצלפחד שבחטאו מת.

או פֶּלֶף לדרך זו, שבדבר זה היה **צלפחד צדיק שגם הוא חיבב את הארץ** ולכן רצה להעפיל אליה אפילו שלא ברשות, שהאהבה מקלקלת את השורה.

ואשר על כן יִדְרָשׁוּ שְׁמוֹתָן עַל דֶּרֶךְ הַצֶּחֶ:

מִחֲלָה על שם שמחל הקב"ה על עון המרגלים.

וְנָעָה על שם שיפסיקו לנוע במדבר ויגיעו לארץ חמדה.

חֲגִלָּה על שם שיפסיקו לחוג במדבר ויגיעו לחוג חגיהם בארץ חג-לה, חג לה'.

מִלְכָּה על שם שבארץ תגלה מלכותו ונקראה בתו על שם המלוכה **מִלְכָּה**.

וְתָרָצָה על שם הארץ, ככתוב [ויקרא כו, לד'] **אֲזִי תִרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שְׁבֹתֶיךָ** ואמרו במדרש שנקראת ארץ על שם שמתרצית לקב"ה. ולכן תבעו כולם תנה לנו אחוזה.

~~~~~

וּתְקַרְבֶּנָּה בְּנוֹת צִלְפַּחַד בֶּן חֶפֶר בֶּן גִּלְעָד בֶּן מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף.

ברש"י מְנַשֶּׁה בֶּן יוֹסֵף למה נאמר, והלא כבר נאמר **בֶּן מְנַשֶּׁה**, אלא לומר לך, **יוסף חבב את הארץ**, שנאמר והעליתם את עצמותי וגו' (בראשית נ, כה), ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ומה היא הזכות זו זכות של יוסף שדבקה בהם, וכפי שפירש רש"י כנ"ל שיוסף חבב את הארץ, שנאמר והעליתם את עצמותי וגו' (בראשית נ, כה), ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר תנה לנו אחוזה.

ולמאן דאמר בגמרא (סוכה כה.) אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי, לכן הושוו לבנות צלפחד, לומר למה נגזר.

ועל דרך הצח, מצינו ביוסף לשון דומה ליגזרע ונגזרע, שנאמר בו: ויגזר-בו אביו ויגזר-לו אמה הכוללם הנה אשר קלמתי.

ומכח גערה זו היה יוסף נוח לאחיו עד יום מותו, ומכח גערה זו היו צאצאיו וכן כל הנסמכים אליו, דבקים במקום ב"ה ובמצוותיו.

ואשר על כן נאמר גם בבנות צלפחד וגם בטמאים לנפש אדם, למה יגזרע למה נגזרע.

~~~~~

ועוד אפשר לומר שבחטאו מת ומיתתו היא כפרתו ומת בתשובה שלימה ולכן שפיר נקראות צדיק בן צדיק.

~~~~~

למה יגזרע למה נגזרע

למה יגזרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו. (כז,ד')

כאן נאמר למה יגזרע. ובטמאים לנפש אדם לגבי קרבן פסח נאמר (במדבר טז, ט) למה נגזרע לבלתי הקרב את-קרבן ה' במעדו.

ולעומקו של מקרא יש ליתן טעם מדוע הישווה הכתוב את שתי הלשונות בשני ענינים השונים לכאורה זה מזה, לומר למה יגזרע למה נגזרע.

ויראה למען בפירושו של רש"י בשני המקומות שגם בטמאים לנפש וגם בבנות צלפחד היה ראוי שיכתב הענין על ידי משה, אלא שזכו אלו שיכתב על ידם. וזה שאמרו למה יגזרע למה נגזרע. למה תגזרע זכותנו, כלומר הזכות שיכתב העניין על ידינו.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

שְׁמוֹתָן וכן"ל שבשמותן רמוזה חייבתן
לארץ. אשר על כן מגיעה להן נחלתן.
והנזון הגדולה תוכיח, שהיו חמש
וגדולות בחשיבותן.

שכן האות ך בגימטריה קטנה חמש.
והיה צריך לומר משפטה, משפטה של
הנחלה, משפטה של ההלכה. אלא רצה
הכתוב לומר משפטה של כל אחת ואחת
מבנות צלפחד הן משפטן.

ועוד בענין צלפחד. כמובא בסדר
הדורות [ב"א תפ"ח], למ"ד צלפחד
מקושש עצים בשבת היה לכן נתגלגל
בגינה של ר' יהודה החסיד שנפרץ
גדרה, ובטח בה' לשמרה, וגדל עץ צלף
אחד לתקן הפירצה בגינתו. וכמובא
במסכת שבת קנ:

וכאומרו צלפ-חד ועל ידי כך לא
נפרצה גדר הגינה ולא נפרץ גדר השבת
וזה הוא תיקונו של צלפחד..

ולעומקו של מקרא ועל דרך
המוסר, יש לומר בסוד הענין של
הצלף-חד וצלפחד, שצלפחד לא היה
בחטא המרגלים אשר נשלחו לראות
היש בה עץ אם אין. ופירש רש"י היש
בה אדם המגן עליהם כעץ. והמרגלים

ויקרב מִשֶׁה אֶת-מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'
(כו,ה')

מִשְׁפָּטָן נכתב במסורה בנזון גדולה.
ויש ליתן טעם בדבר.

ולעומקו של מקרא ועל דרך
המוסר יש לומר, מכיון שאמרו כנ"ל
לְמֶה יִגְרַע שָׁם אָבִינוּ ורצו לְנִפְתּוֹ
לתלות בו הזכות של הפרשה, לכן
המתפלל על חבירו נענה תחילה ומשה
הסב את הזכות עליהן. לכן נאמר ויקרב
מִשֶׁה אֶת-מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'.

ועוד על דרך המוסר, שהיו צריכות
לומר למה גִּרַע. ומתוך שהקטינו
עצמן, ותלו הדבר באביהן, ואמרו למה
יִגְרַע זכו לנזון גדולה על ידי משה רבנו
שנאמר ויקרב משה את משפטן.

היא אותה הנזון שויתרו עליה בתחילה,
וקבלוה לבסוף. וכן זו הנזון שויתרו
עליה בתחילת התיבה, (יגרע במקום
נגרע) וקבלוה לבסוף בסוף התיבה
שנאמר משפטן.

ועוד בענין ויקרב מִשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן
לִפְנֵי ה'. ובראש המסנגרים היה משפט

לעומקו של מקרא פר' פינחס

פירש רש"י: למה נסמכה לכאן, כיון שאמר הקב"ה **נתן תתן להם**, [פֶּן בָּנוּת צִלְפָּחָדֹד לְבָרְתָּ נָתַן תִּתֶּן לָהֶם אֲחֻזַּת גִּזְרֵה בְּתוֹךְ אֲתֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת-גִּזְרֵת אֲבִיהֶן לָהֶם, כז,ז'] אמר, אותי צוה המקום להנחיל, שמא הותרה הגזרה ואכנס לארץ, אמר לו הקב"ה, גזירתי במקומה עומדת (במ"ר כא, יג).

דבר אחר, כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן, שמח ואמר, כמדומה שהותר לי נדרי, משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו, וכנס לשער והוא אחריו, לחצר והוא אחריו, לטרקלין והוא אחריו, כיון שבא ליכנס לקיטון [כלומר החדרה, ככתוב הביאני המלך חדריו] אמר לו, בני, **מכאן ואילך אתה אסור ליכנס** (ספרי קלד).

ולעומקו של מקרא, ינתן טעם נוסף מדוע נסמכה לכאן ויבואר בו מדוע נצרך רש"י לשני הפירושים:

כיון שאמר לו בלשון כפולה **נתן תתן** שמח משה רבנו, דאתי למידרש ביה: **נתן להן תתן** לך. כשם ש **נתן** להן כן השכינה הק' **תתן** לך.

חטאו בזה ואמרו אפס כי עז העם וזה פריה. שאין מי שמגן עליהם ואין בהם עץ שיגן וזה פריה יוכיח שכשם שפירותיה משונים כן העם משונה וכו'. ו**צלפחד** לא קבל את דבריהם. ולכן זכה להיות **צלף חד** להיות האיש שמגן עליה כעץ. כי מי שמגן על פרצת השבת מגן על הארץ כולה ועל יושביה.

ולמאן דאמר מן המעפילים היה גם אפשר לומר כי בחיבתו המקלקלת את השורה כאן היה טמון תיקונו, שכן בנות צלפחד דוברות. ומה שהן דוברות זה מן הדיבורים של צלפחד אביהן **שדבר טוב על הארץ**, וכאומרם [סוכה נו:]: שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה. מה שינוקא יאמר בשוק שמע מאביו או מאמו. ודבריהן היו תיקונו.

^^^

דרשת

הר העֲבָרִים הוא הר נבו

ויאמר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל הר העֲבָרִים הַזֶּה וגו'. (כז,יב)

לעומקו של מקרא פר' פינחס

על דרך הפשט יש להבין שממנו אפשר לעבור לארץ ישראל. ואמנם על כן חשב משה שהותר נדרו כמבואר ברש"י, וכאילו כתוב כאן הר המעבירים. וכן פרש הרמב"ן. מפני שהוא על מעברות הירדן ומשם יעברו אל ארץ כנען.

והכלי יקר פרש על פי רש"י לפי שנאמר למעלה והעברתם את נחלתו לבתו, שלכך נאמר והעברתם ללמדך שכל מי שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה, ובכך תירץ גם מדוע נסמכה פרשה זו להעברת נחלה.

ולעומקו של מקרא יש לומר על דרך הצח, שלכן קרא לו הר נבו והר העברים, שנבו הוא מלשון נבואה וראוי נביא כמשה להיטמן בו, **והעברים** גם לשון נבואה הוא נשךבר ה' עובר דרך הנביא לומר לעם את דברי ה'.

ומדוע לא נקרא הר **המעברים**, כי משה לא יעבור בו לארץ ישראל. משום מי מריבה. ולכן נשמטה האות "מ" של מי מריבה מהמעברים ונשאר הר העברים.

ועוד י"ל, על שם שעל ידי מקום

ועל דרך הצח והטעמים נתן בטעם קדמא, ונתן בטעם מהפך. כאומרו: כשם שהתקדמת עד כאן, הריני מהפך לך לכף זכות ותנתן לך רשות להכנס. ויהיו אותיות פך של הטעם מהפך בהיפוך אותיות כף, כף של זכות.

או כלך לדרך זו, ובה יבואר מדוע נקרא הר נבו הר העברים בסמיכות לנחלות. שהרי בפרשת הנחלות כפי שפירש רש"י שאמר לו נתן תתן [כו,ו-ז], נאמרה גם לשון **העברה**: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: כֹּן בְּנוֹת צִלְפָּחֶדֶז דְּבַרְתָּ נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזָּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֶחָיו אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת-נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן, כִּי־כֵן שֵׁאֵמַר הַקֹּב"ה נָתַן תִּתֵּן לָהֶם וְהַעֲבַרְתָּ. כביכול משתמע מכך **ועברת**, וכאומרו: כשם שאמר **והעברת** כן כביכול אמר **ועברת**. ועל שום כך נקרא הר **העברים**.

ובזה ינתן טעם לשם הכפול של ההר הר העברים הוא הר נבו, וכדפירש ר' אברהם אבן עזרא הר העברים הוא הר נבו. ויש ליתן את הדעת מדוע נקרא הר נבו הר העברים.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ואין הסבת השם מורגשת. לכן הוסב השם נבו להר העברים. שאמנם **עֲבָרָה** הֶעֱבָרָה אך לא תמה הגזירה של **"וְשָׁמָּה לֹא תָבֹוא"**.

ולכן כתוב נבו ולא נבוא כי עד כאן תבוא **עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים**, הוא מלך המשיח [כפירוש הרמב"ן שם], ועמו תבוא יחדיו, עם אֶלְף, וכאומר לו הקב"ה למשה ואז יהיה **נְבֹאָה** עם אלף עם **אלופו של עולם** לומר נְבֹאָה יחדיו. ואז תשוב הַנְּבֹאָה וְנְבֹאָה ותעבור.

ועוד י"ל, על דרך הסוד, שמכאן תעבור נשמת משה לעולם הנשמות. ואתו כל נשמות ישראל הקשורות ואחוזות בו ובתורתו. ואשר על כן הוא גם מלשון נבוא. כאומרו [תהלים קלב, ז'] **נְבֹאָה לְמִשְׁכְּנֹתָיו נִשְׁמְתָנָה לְקֹדֶם רַגְלָיו**: נבואה למשכן העליון להשתחוות להדום רגליו הוא בית המקדש שלמעלה המכוון כנגד בית המקדש שלמטה. ונקרא הר העברים לשון רבים שכל נשמות עם ישראל האחודות וקשורות בנשמת משה רבנו עוברים יחד אתו להיכלות עליונים.

וכדמסיים רש"י בפירושו: **מכאן ואילך אתה אסור ליכנס**. וכאומרו: מכאן ואילך לארץ התחתונה אתה אסור

מנוחתו **בנבו** הרי הוא **כמעביר את נבואתו** ליהושע.

ועוד י"ל, על פי התרגום, שעברים הוא שם נרדף **לגבולות**. והרי נגזר על משה רבנו **לא** להכנס לארץ, אך על ידי כך שבקשו בני גד ובני ראובן את **נבו** והתרגום קורא לו **בית קבורתא דמשה**, על ידי כך זכה משה רבנו להיות **קבור בתחום ארץ ישראל**. לכן נקרא עברים, שהוא מכיל את **מעברי** הגבול של הארץ.

ועוד י"ל על דרך הרמז, שלכן נקרא הר העברים הר נבו. אמנם היה זה שם של עבודה זרה שהיתה נעבדת שם, אך היו הערים **מוסבות שם**, ששינו שמם מעבודה זרה, ולכן הוסב שמה להר העברים. ולכאורה היו יכולים לשנות ולהסב את שם המקום מנבו לנבוא, ואז היה נקרא המקום על שם הנבואה של משה, אלא שאמר לו הקב"ה [דברים לב, ג'] **"כִּי מִנְגִּד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבֹוא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל"** ואם היה מסב שם המקום ל**נבוא** היה זה לעג לרש שאמר לו ושמה **לא תבוא**.

ועוד, שגם אם היה מסב שם המקום לנבוא עם אלף, מכל מקום האלף נחה

לעומקו של מקרא פר' פינחס

בְּמִדְבָּר צֶן, מִדְבָּר צֶן: פעמים באותו פסוק למה לי. **ויש לומר** צן מלשון **צינון**. שהמריבה **ציננה** את התלהבותה של העדה, במקום אשר היתה יכולה להיות יוקדת אש האמונה. **ועל דרך המוסר והצח יאמר**, שיראה האדם תמיד **לצנן** את יצר המריבה, ועל ידי כך תהיה **אש** האמונה יוקדת בו כבצאן קדשים.

^^^

בענין גדר הנשתווון בביאורו של אוה"ח הק'

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר: יפקד ה' **אֱלֹהֵי הַרוּחֹת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה.** וגו' **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה קח-לֶךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון אִישׁ אֲשֶׁר-רִיחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו** (במדבר כז, טז-יח)

וזה לשונו של אוה"ח הק': יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו'. צריך לדעת :

א' למה בחר כינוי זה מכל כינויי המעלה והשבח הידועים לה'.
ב' למה האריך לשון אשר יצא וגו' ואשר יבא ואשר יוציאם ואשר יביאם.
ג' אומרו ולא תהיה עדת וגו' מנין יעלה

ליכנס, אך **מכאן ואילך לארץ העליונה** שהיא שרשה של הארץ התחתונה **אתה נכנס**. וזה שמבואר הרעברים שבו עוברים נשמותיהם של בני ישראל האחוזים בלימודם עם משה רבנו דרך הרעברים הרבנו אל הארץ העליונה כדברי המשנה בסנהדרין [פרק י, משנה א] **כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנָאָמַר (ישעיה ס) וְעַמּוּד פְּלִמָּה צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֶצַח מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאֵר. לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ הַאֲרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה הַיָּא הָעוֹלָם הַבָּא הַיָּא שְׁרָשָׁה שֶׁל הָאֲרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה, הֵן בְּעוֹלָם הַנִּשְׁמוֹת הֵן בַּתְּחִיַּת הַמֵּתִים, עַת יִשְׁכּוּן יִשְׂרָאֵל לְבִטָּח עַל אֲדַמְתּוֹ בְּגֹאֲלָהּ הַשְּׁלִימָה עִם מִשִּׁיחַ צְדָקָנוּ וּמִשָּׁה רַבְּנּוּ בְּרַאשׁוֹ. וְלִכְּנָן יִתֵּן עוֹד טַעַם לְשֵׁם נָבוֹ וְלֹא נָבוֹא כִּי חֹכֶם עַדִּיף מִנְּבִיא וְנָבוֹ הוּא שֵׁם שֶׁל הַבְּנֵה, וְדֶרֶךְ הַמַּעֲבָרִים שֶׁל הַחֲכָמָה וְהַהֲבָנָה בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וּבַע"פ, נְבוֹאָה חֲדָרִי, חֲדָרֵי הַשֵּׁם בְּאַרְצָנוּ עַת תִּמְלֹא הָאֲרֶץ דַּעַה אֵת ה' כְּמִים לַיָּם מְכֻסִּים.**

^^^

כָּאֲשֶׁר מְרִיתָם פִּי בְּמִדְבָּר צֶן בְּמִרְיַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בָּמִים לְעִנְיָהֶם הֵם מִי מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְבָּר צֶן: (כז, יד)

לעומקו של מקרא פר' פינחס

**הקדמה להסבר דבריו של
אור החיים הק' בגדר הנשתווין**

בכתובים תמצא המלה **נשתווין** בעזרא ד, ז': וכתב **הנשתווין** כתוב אַרְמִית וּמִתְרַגֵּם אַרְמִית, וכן בעזרא ז, יא': וְזֶה פֶּרֶשְׁנוֹ הַנִּשְׁתָּווֹן אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ אֶרְתַּחְשֶׁסְתָּא לְעִזְרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר סֵפֶר דְּבָרֵי מִצְוֹת יְהוָה וְחֻקָּיו עַל יִשְׂרָאֵל.

ופירש רש"י וכתב **הנשתווין** כתב האגרת, ופתשגן הכתב.

ואור החיים הק' השתמש במלה זו **הנשתווין בהוראה חדשה** שֶׁמִּכְנָת כנגד שתי מלים: **הנשתנה והנשתווה** כלומר **השוֹנָה וְהַשְׁוּנָה** והמיוזג בין **השניים**.

ויהיה **השוֹנָה** בבחינת **הַמִּשְׁתַּנָּה**, וְהַשְׁוּנָה יהיה בבחינת **בְּלִתי מִשְׁתַּנָּה**

ולזה יקרא ע"י אוה"ח הק' **נשתווין**.

והוא המיוזג בין הנצחי והחולף, בין המשפיע והמושפע בין הבורא והנברא. היא ההתאמה היחסית וההתמזגות בין הכוחות השונים, וכמו בבריאה, כן באדם עצמו, שהוא עולם קטן. בהתמזגות הזורמת **שבין השכל הבלתי משתנה והרגש הבלתי משתווה**, וכן בין השכל והרצון. כאשר

על הדעת שה' יעלים עינו מבניו שיהיו כצאן אשר אין להם רועה.

אכן יתבאר הענין על זה הדרך דע כי תכונת השכל ובחירתו ושלילתו רחוקה **בגדר הנשתווין** בריבוי הנושאים, וכשם **שישתנו** הנבראים בצורתם ובקומתם ואין **ההשתוות** בהם כמו כן ויותר מהמה בענין **השתנות** הנבחר והנשלל בבחינת ההשכל והרצון, נוסף על **שינוי** פרטי הטבע בתכונת ההרכבה שביסודות וכוחות היולים אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימצא לפעמים **ההשתוות** בתכונה והוא נעלם, והוא מה שכיוונו רז"ל (נדריים לט'): לומר בן גילו בענין ביקור חולים, ומזה תשער שיושלל בגדר הנמצא **שישתוו** רבים כהמה ס' ריבוא שהיו בדורו של משה לאחד, והמלך אשר ישים ה' עליהם לא **ישתוו** ברצונם אליו זולת האיש משה שאמרו ז"ל (תיקונים סט) שהיה שורש כל הנשמות של דור המדבר בסוד אומרו (ישעי' סג) משה עמו, ועיין מה שכתבתי בפסוק (לעיל י"א י"ב) האנכי הריתי וגו', וזו היתה סיבה שהפקיד והנפקדים נמזגו לגדר **ההשתוות** וכל אחד היה לו כלבבו: עכ"ל.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

והתמזגותם היא עבודת האדם ולזה יקרא גבור הכובש את יצרו.

והוא הגדר של **הצומח המשתנה מן העפר הנצחי** כמובא בחסידות, וכן של צמיחת הענפים המשתנים מן השורש שביחסיות הוא התכונה השווה לכל הענפים, והענפים הם המשתנים כל אחד לפי תנאיו. והעץ כולו על ענפיו ועל שרשיו ועל העפר שמצמיח אותו, הוא **נשתוויות** הצמיחה.

וכן הוא שרש הנשמות הקשורות בכסא הכבוד אשר שם רצון הרצונות של השכל הנעלם מכל רעיון, וענפיהם כאן בעולם הזה כל אחד לפי כוחו ומיוחדותו, וכאשר **ישתנו** הענפים כן יהיו שואפים **להשתוות** לשרשם ומתוך כך זו היא חיותם. כי הענף אשר לא ישתווה לשרשו הרי הוא כמי שניתק ונכרת ולא הגיע לתיקונו. ושאיפת הענפים השונים להתאחד **ולהשתוות** אל השרשים, זו היא **נשתוויותם** וזו היא חיותם.

כן הוא אצל עם נברא יהלל קה. הנבראים **המשתנים** יקבלו חיים כאשר יהללו וישאפו להתחבר אל בוראם **ולהשתוות יחד** בפעלם כלפי מפעילם הבלתי משתנה. **והוא יסוד הערבות זה**

שְׁכָל האדם מושפע משכל אלקי שְׁכָל של תורה, הוא הנקרא רצונו של מקום הבלתי משתנה, ובין ההגיון האנושי המונע על ידי הרצון הפנימי של האדם אשר הוא מונע על ידי הרגשותיו ותאוותיו המשתנות, והבלתי משתנות.

ועל זה אמרו בפרקי אבות עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. להתאים את הרצונות, ויהיה צון מלשון צנור, **לחבר את הצנורות להיות אחד**, להיות מונהג על ידי בורא עולם ולהתבטל ולהכנע לפניו ויחד עם זה לא להתבטל מן העולם אלא להיות ביחס מורכב אליו שרצונו הוא רצונך ורצונך הוא רצונו, ואז מגיעים לגדר **הנשתוויות** בדרגה העליונה ביותר.

כמו כן טבע הבורא יתברך בתכונות הטבע דברים הנוגדים זה לזה והתמזגותם היא קיום הבריאה. כגון יסוד האש ויסוד המים אשר עליהם נאמר במכת הברד עושה שלום במרומיו. **והנשתוויות של האש והמים היא נס הברד.** או יסודות האויר והעפר המנוגדים בתכלית זה לזה, בהתמזגם יהיה נוצר האדם. והיא **נשתוויות** ארבע היסודות שבבריאה ובאדם. ועל זה הדרך השכל והרצון, הרגש וההגיון, אשר הם מנוגדים בתכלית זה לזה,

לזה בעם ישראל, המחזקים ומשלימים
 זה את זה לעשות רצון אביהם
 שבשמים. ולזה יקרא **נשתוונות**
 הנבראים אל בוראם.

וכן הוא אצל המלאכים משרתי עליון
 אשר עליהם נאמר בפי חז"ל
 בתפילה יוצר מַשְׁרְתִּים וּמַשְׁרְ
 מַשְׁרְתָּיו כָּלֵם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם
 וּמַשְׁמִיעִים בִּירָאָה יַחַד כְּקוֹל. דְּבָרֵי
 אֱלֹהִים חַיִּים וְיִמְלֹךְ עוֹלָם: והרי כל מלאך
 שונה בשליחותו מחבירו, וכאן בעמדם
 בְּרוּם עוֹלָם לפני המלך כולם מִשְׁתּוּוּיִם
 זה לזה וּמַשְׁמִיעִים בִּירָאָה יַחַד וגו'. וכן
 התרגום לפסוק בישעיהו [ו, ג'] וְקָרָא גֵּה
 אֶל־יְהוָה וְאָמַר וּמַקְבְּלִין דִּין מִן דִּין כְּדִי
 לַהֲשׁוּת אֶת הַשּׁוֹנָה לִפְנֵי הַבְּלִיתִי
 מִשְׁתַּנָּה בְּרוּךְ הוּא.

**בביאור גדר הנשתוון אצל משה
ויהושע**

ולכן האיש משה אשר הוא בגדר הנשתוון אל בוראו, הוא אשר ישתו אליו כל המשתנים להיות עדרו.

ויהושע ברוחו כמשה בנשמתו. שהרי ג' כוחות באדם, נפש רוח נשמה. הנפשות הן **השונות**, ו**משותות** אל הרוח וביותר אל הנשמה. וכאשר קיימו את **נשותונותם** הנשמתית במשה כן יקיימו

ולעומקו של מקרא, תהיה הכוונה גם למלאכים וגם לקבוצי מטה בני ישראל העומדים ומשווים עצמם יחד לפני הקב"ה, וזה סוד וְרָגְלֵיהֶם רָגַל יִשְׂרָאֵל [יחזקאל א, ז'] ולכן צריכים גם קבוצי מטה להשוות רגליהם המשתנות בהליכתם, להשוותם בעמדם בתפילה לפני יוצרם.

והכח הזה להשוות את המשתנים ניתן על ידי השם הקדוש היוצא מע"ב

לעומקו של מקרא פר' פינחס

השונים ודברים השווים והמשווים בינו לבין זולתו. **ברייבוי הנושאים**, כלומר: ביסוד כל אדם, נמצא הכח לבחור או לדחות, לחייב או לשלול. ואינו חוק קבע אצלו מה יבחר כך או כך אלא לפי המזדמן ולפי כוחותיו. ובזה האדם נמצא בצד המשתנים. לעתים יתאים לו לבחור כך ולעתים אחרת.

וכן כל נברא שונה מחברו בצורתו ובקומתו ובמזגו, וזה יוליד שינוי בין הבריות. וגם בטבעו של האדם שונה הוא מחבירו. שיש בעל מזג חם והוא צריך לקרר עצמו יותר במים וברוח וכו'. ויש בעל מזג קר והוא צריך לחמם עצמו יותר וכו'. ואע"פ שכל הבריות נבראו מאותם ארבע יסודות, אש מים עפר אויר, הרי המורכבות של כל אחד ואחד שונה מחבירו. יש אדם שבו יסוד המים גובר ויש שיסוד האש גובר ויש שיסוד העפר או האויר גובר, ויש עצמות שונות לתרכובות האלה של ארבע יסודות שבאדם. ובזה הוא שונה זה מזה, גם בכוחותיו הטבעיים, אשר בהם יותר קל למצוא חוק קבוע מאשר רגש ורצון. אך יש לידע כי הרגש והרצון גם הם תולדות של שינוי המורכבות ביסודות.

ולכן, תתגבר אצלו תכונת ההשתנות עת יבחר שכלו על פי הרגש והרצון. שהרגש והרצון אין להם חוק קבוע אלא גם הם משתנים לפי המזדמן לו לאדם ולפי כוחותיו. שלעתים ירגיש קרבה

את **נשתוונותם** הרוחית ביהושע. ולכן אמר איש אשר רוח בו. וזה שרמז האוה"ח הק' בהביאו מאמר חז"ל לגבי בן גילו בענין ביקור חולים. החולה התנתק מרצון השם והלך אחרי רצונו, ולא השכיל לקיים מיזוג ה**נשתוון** בין רצון המקום ורצונותיו. ולכן החסיר בעולמו של הקב"ה, בהטותו את כף ה**משתנים** לחובה. ו**נשתנה** גם הוא מסדרי בראשית ועל ידי כך נפל למשכב. ועל כן יבוא בן גילו אשר הוא **משתווה** לו בתכונותיו, ובצדיקותו משתווה הוא גם לבריא, ואת אותו אחד משישים של ה**השתנות** אצל החולה, יקח ממנו ויחזירהו לו כאחד משישים **בהשתוות**, ויטה הכף של החולה חזרה **להשתוות** אל הבריא, ולהתמזג עם רצון בוראו, ובמיזוג ה**נשתוונות** יבריא מחליו.

עד כאן ההקדמה להסבר דבריו.

ומעתה יתבארו דברי האוה"ח הק' בזו הדרך כאשר אותיות המודגשות הן לשונו של אוה"ח הק' ושאינן מודגשות ובכתב נוטה, פירושו בדרך אפשר:

אכן יתבאר הענין על זה הדרך דע כי תכונת השכל ובחירתו ושלילתו רחוקה בגדר הנשתוון שיש בו דברים

לעומקו של מקרא פר' פינחס

היסודות ותכונות שבנפש האדם אשר מהם יולד הבחירה בדומים, וימצא לפעמים ההשתוות בתכונה והוא נעלם, כן מאותם יסודות ותכונות אשר הם נסתרים באדם ובוה הוא שונה ומובדל ונפרד מחבירו, כן באותן התכונות הנסתרות, יכול להיות השווה והדומה בתכונת אדם זה לרעהו. ודבר זה נעלם מעין כל.

והוא מה שכיוונו רז"ל (נדרים לט:)
לומר בן גילו בענין ביקור חולים,
והשתוות זו אינה בגדר הנמצא אלא
בגדר הרחוק מאד להיות כל מרכיביו
ותכונותיו של אדם עם כל רצונותיו
והרגשותיו דומים לחבירו. כי ביסוד
הברואים הוא הבסיס השונה, ולזה כוונו
חז"ל כשם שפרצופיהם שונים כן
דעותיהם שונות, וכדי להשכין שלום בין
הבריות צריך למצוא את השווה ואת
המאחד. וכאשר תמצא שניים הדומים זה
לזה כנ"ל יאמר עליהם כי האחד הוא בן
גילו של השני. עד כדי כך שיוכל לומר
לו "הב לי ידך" ולהקים אותו ממחלתו,
כמו שמצאנו אצל ר' יוחנן ור' אליעזר
וכו'. או רק בביקור גרידא בזה כבר
יוציאו ממחלתו. או לפחות אחד חלקי
ששים מכך. ורבו המפרשים בזה שאם
ימצאו שלשת אלפים ושש מאות בני גילו
יקום ממחלתו לגמרי. וזה רחוק מאד
למצוא מספר כה גדול של הדומים זה
לזה בתכונותיהם. ומזה תשער
שיושלל בגדר הנמצא שישותוו רבים
כהמה ס' ריבוא שהיו בדורו של משה
לאחד, והמלך אשר ישים ה' עליהם

לדבר מסוים ולעתים ידחהו, ולעתם
ירצה בדבר מסוים ולעתים ידחהו.

ואין בדברים האלו חוק קבוע, כגון
בטבעו של האדם כשהוא צמא עד עלפון
יתחייב לשתות. שזה הוא חוק קבוע ואין
בוה בחירה שטבעו של האדם מחייבו
לשתות כדי לקיים עצמו. ויש לפעמים
שהיסודות מאד דומים הם במורכבותם
ועצמתם, אך שונה הוא בעצמת הכח
החיולי שבו. כלומר בשרש כל הכוחות,
ביסוד היסודות של מורכבותו, שם אין
לאדם שליטה כלל, ורק יכול לנווט עצמו
על פי הרגשותיו ורצונותיו. וכשם
שישתנו הנבראים בצורתם ובקומתם
ואין ההשתוות בהם שהרי דבר ברור
ומוחש לכל עין הרואה כי צורתו וקומתו
של פלוני אינו כשל אלמוני, ובוה יובדלו
זה מזה כמו כן ויותר מהמה בענין
השתנות הנבחר והנשלל בבחינת
ההשכל והרצון כמו כן ימצאו ההבדלים
בין אחד לשני בענייני השכל הרגש
והרצון. כפי שאמרו כשם שפרצופיהם
שונים כן דעותיהם שונות נוסף על
שינוי פרטי הטבע בתכונת ההרכבה
שביסודות וכוחות היולים שאותם
כוחות היולים הם גם לפעמים יולידו
השתוות בין הבריות כאשר יש להם כח
היולי וזה, כח שרשי שאין לו הסבר
בדרך הטבע והוא נעלם מעיניהם, מדוע
שני אנשים יבחרו בחירה דומה, וכשם
שיש שוני והבדל בדברים חיצוניים
הנראים לעין כל, כן יש שוני והבדל
בדברים נסתרים מעין כל, כמו הרכבת

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ומסיים האוה"ח הק': ועיין מה שכתבתי בפסוק (לעיל י"א י"ב) האנכי הריתי וגו', וזו היתה סיבה שהפקיד והנפקדים נמזגו לגדר ההשתוות וכל אחד היה לו כלבבו. עד כאן דברי האוה"ח הק' וביאורם.

ולעומקו של מקרא נאמר:

כעין זה הוא ענין נשתוונות הנשמה והגוף. הנשמה המשתווה, עם הגוף המשתנה. עד אשר לאחר מותו תתפרק נשתוונותו ותשוב נשמתו **המשתווה** לבוראה וינוח גופו **המשתנה** לבדו.

וכעין זה נשתוונות הבורא והנברא. היא השתוות חשק הבורא עם נשמת האדם, אל מול השתנות חשק האדם לפי טבע הבריאה. [וכמובא באוה"ח הק' בענין הבריאה בראשית ב' א' על הפסוק ויכלו השמים] **ונשתוונות זו היא ההתמזגות בין הבורא השווה והבלתי משתנה** ובין הנבראים **המשתנים** ואינם **משתווים**, **ונשתוונותם** והתמזגותם עם הבורא והבריאה זו היא חיותם.

וכך, עד עת פקודה בה יפרד יצר הרע מהאדם המשתנה, וישתווה לעמוד זך אל מול השכינה, עד עת התחיה בה תתמזג הנשמה בנשתוונותה עם נשתוונות הבריאה להיות כולם אגודה

לא ישתוו ברצונם אליו זולת האיש משה שאמרו ז"ל (תיקונים סט) שהיה שורש כל הנשמות של דור המדבר בסוד אומרו (ישעי' סג, יא) **משה עמו**, והמילה שרש תורה על ש' של שינוי. ש' של שיווי, והרי"ש באמצע. שינוי ראש לשיווי, ושיווי ראש לשינוי, והתמזגות הענפים עם שרשם היא חיותם. שגורה חכמתו ית' לברוא את ברואיו בגדר השוונה, כדי שעיקר עבודתם תהיה להשתוות זה לזה עם כל שונותם. וכיצד יגיע אדם למדריגה זו, אמר הקב"ה: "תחכמוני", תהיה כמוני. תשתווה אלי. ואמרו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו'. שכל שישתווה האדם לבוראו, ויחד אתו כל אחד ואחד ישתווה לבוראו, יתקרבו להיות הברואים בינם לבין עצמם דומים ושווים זה לזה. ובוה כל אחד ואחד יתקרב אל הבריות. וככל שישתנה האדם מבוראו, יתרחק מזולתו. נוסף על תכונות ההרכבה בכוחות הטבעיים אשר טבע בו הבורא ית', שגם הם ימשכו עתים להשתנות עתים להשתנות. ולפי מזגו יש וישתווה לחבירו ויש שישתנה מחבירו. והדומה והמשתווה לחבירו **הוא בן גילו האמור** שאם נשתנה חבירו ממנו, ישיב לו את השתנותו. וככל שירבו הברואים כן תתרבה ההשתנות ומאידך גם ההשתוות. והמאחד לכולם הוא הרועה את צאנו, והדואג למלא חסרון ההשתוות ולהסיר מותר ההשתנות. והוא הנקרא מנהיג בנשתוונות.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה, יש לומר שזה כאשר שניהם, השכינה והאורח באים כאחד. אבל כל אחד בפני עצמו אדרבה גלמד הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה. מה כאן הולך ופוחת אף כאן הולך ופוחת. וזו היא דרך ארץ האמורה בענין. דרך ארץ כלפי הקב"ה. שהולך ופוחת מבשר ודם כדי שיהא מוסיף והולך בעבודת השם. ועל דרך המוסר יראה האדם עצמו כאורח לפני האלקים, ויפחית מעצמו כדי להוסיף בקדושת בוראו.

~~~~~

אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לֹה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְּדָרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחָתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם. (כט, לט')

על דרך הרמז, סיים הפרשה בשש פעמים סיומת שליכם בקרבנות ברציפות, מִנְּדָרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחָתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם. לומר לך שעל ידי זה נָכַם לעובדי כוכבים שש מכות בעבור ששת אלפים שנה שלא משכו ידיהם מעבודה זרה, מכה רבה ורצופה. ועודיכם אחד של בְּמוֹעֲדֵיכֶם והוא הפעם השביעית בפסוק, כנגד מכה שביעית באלף השביעי, בעת מלחמת גוג ומגוג,

אחת לעשות רצון אביהם שבשמים. או אז תתקיים הנשתינות הנכספת בין הגלות המשתנה והגאולה המשתווה עת יתמזג הנצח הבלתי משתנה עם העבר וההווה המשתנים להיות לזכות לראות בגאולה הנכספת עם שבעת הרועים בב"א.

~~~~~

בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תִּהְיֶה לָכֶם וְגו' וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה וְגו' פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. (כט, לה-לו')

ובמדרש רבי תנחומא (יז), למדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי, יום ראשון מאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, פוחת והולך כפרי החג.

וְהָיִינוּ בָּהּ, מה דרך ארץ יש כאן שהולך ופוחת מהכנסת אורחים. וי"ל דדרך ארץ הוא לא כלפי האורח, אלא כלפי הקב"ה. שלא יהיה בשר ודם מכובד יותר מן הקב"ה.

שָׁכֵן, מה קרבנות לה' הולכים ופוחתים, אף מה שמכבדים את האורח יהיה הולך ופוחת. וא"ת והרי גדולה

לעומקו של מקרא פר' פינחס

כָּאֵלָה

{יז} וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָזֶה חָג
שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת גָּאֵבֵל: {יח} בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלֹאכֶת עֲבֹדָה
לֹא תַעֲשׂוּ: {יט} וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה
עֹלָה לַה' פָּרִים בָּנִי-בֶקֶר שְׁנַיִם
וְאַיִל אֶחָד וּשְׁבַעֲהָ כִבְשִׁים בָּנֵי שָׁנָה
תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: {כג} מִלְּבַד עֲלֹת
הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לַעֲלֹת הַתְּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת-
אֵלָה: {כד} כָּאֵלָה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם
שִׁבְעַת יָמִים וּגו'.

כָּאֵלָה. פִּירַשׁ רַש"י: כֹּאלֵה תַעֲשׂוּ
לַיּוֹם. שְׁלֹא יִהְיוּ פּוֹחַתִּין וְהוֹלְכִין כַּפְּרִי
הַחֵג.

וכן מכאן למדו [ערכין י.]. שבחול
המועד פסח וכן שביעי של פסח,
אומרים רק חצי הלל לא כחג הסוכות
שאומרים בו הלל שלם גם בחול
המועד. שהרי ההלל נתקן על הקרבן,
ובחג הסוכות כל יום חלוק בקרבנותיו,
והם הולכים ופוחתים משלשה עשר
פרים ועד שבעה ונמשלו לשבעים
אומות העולם שהם שבעים במספרם
כמספר קרבנות החג, ולרמז שאומות
העולם הולכים ופוחתים ועם ישראל חי

מכה ניצחת, לרומם ולפאר עמו ישראל.
ולכן נסמכה בו המילה **לְבַד**, בְּמוֹעֲדֵיכֶם
לְבַד, כנגד עם לְבַדד ישכון. ובגויים
ההולכים ופוחתים כנגד השבעים פרים
שבסוכות, לא יתחשב.

ובזה נעץ תחילת הפרשה בסופה
וסופה בתחילתה, לומר לך: כשם
שהאיש המִּכָּה הִכָּה על ידי **פינחס**, כן
יָכֶם אֱלֹהֵינוּ לרשעי האומות עד גוג
ומגוג בסוף יומיא.

ועוד על דרך הצה, יש לומר שיש
כאן שש פעמים מ' סופית ברציפות.
ללמד על ששה סדרים בתורה שבעל
פה, שמתחילים באות מ"מ מאימתי
ומסתיימים באות מ"מ ה' עז לעמו יתן
ה' יברך את עמו בשלום. שזכות
הקרבנות תעמוד לבני ישראל שלא
תשכח תורה מישראל.

ועוד יש לומר דלכן סיים ענין
הקרבנות בפסוק "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה",
שיש בפסוק האחרון **אחת עשרה**
תיבות, **חמש** כנגד חמישה חומשי
תורה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
ועוד שש כנגד ששה סדרי משנה **כָּל**
אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

פסח לא אומרים את ההלל, כן לא אומרים אותו כל חול המועד, אלא נוהגים לומר בדילוג הנקרא חצי הלל.

ולכאורה לטעם זה מאגדתא אין שייכות ללימוד של "**פְּאֵלָה**" שהימים בחוה"מ פסח שווים בקרבנותיהם ואינם חלוקים. ולפי טעם זה מאי חביבותא יש בנגינת "**פְּאֵלָה**".

ואשר על כן ידרש כמין חומר: שהקב"ה אומר **פְּאֵלָה** הם פְּנֵי אהובי, כמלאכי השרת, שאינם מוותרים על ההלל, ומנגנים לפחות חצי הלל. ובזה יש גם לימוד זכות על המנגנים "**פְּאֵלָה**" עם הבעל קורא אע"ג שאהבה מקלקלת את השורה וגם את השירה.

ובשימת לב רש"י בפרשתנו [פינחס פרק כט, פס' לח'] נתן טעם לפרי החג ההולכים ופוחתים וזה לשונו: ובמדרש רבי תנחומא לימדה תורה דרך ארץ, שמי שיש לו אכסנאי, יום ראשון מאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים, למחר מאכילו בשר בהמה, למחר מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק, **פוחת והולך כפרי החג**.

והוינן בה, מה דרך ארץ יש פה לפחות מסעודת האורח. אלא יש לומר שלימדה

וקיים לע ולנצח נצחים. לכן בכל יום אומרים הלל שלם על הקרבן של אותו יום. ובפסח, שהימים בו לא חלוקים בקרבנותיהם, פרט ליום הראשון שבו אומרים הלל שלם, בשאר הימים אין חיוב לומר הלל אלא משום המנהג התקינו לומר חצי הלל.

ועל דרך הצח והצחות

יש מקומות שנהגו לנגן עם הבעל קורא בנגנו **פְּאֵלָה**, ואך כי יש להיזהר בזה כי "תרי קלי לא משתמע" מכל מקום יש קצת ללמד זכות לאלו שעושים כן שהרי **במקום חביבותא שאני** כמו במגילה ובהלל ליש אומרים כן. ולכן על דרך הצחות ייאמר כי גם כאן מצאו הנוהגים כן **חביבותא** לנגן עם הבעל קורא **פְּאֵלָה**, במקום החצי הלל שכביכול נחסר מהם בחול המועד ובשביעי של פסח.

אמנם מובא בהלכה גם טעם אחר לאמירת חצי הלל [על פי אגדתא המובאת במסכת מגילה י:]: והביאו **המשנ"ב** בסימן תצ שביום השביעי של פסח בו טבעו המצרים בים בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה! ומכיון שבשביעי של

לעומקו של מקרא פר' פינחס

לנו, כי אין אצלו חיסרון רק שפע וברכה. כי אצל הקב"ה בביתו אינו הולך ופוחת ח"ו, כי אין אנו לפניו כ־70 אומות אלא אנו מאמריך ואתה מאמירנו להיות אחד, ולכן אומר הקב"ה **כָּאֵלֶּה**. כאלה הם בני חביבי. שהם מוסיפים והולכים כמוני בחד עם חבריהם. בקמחא דפסחא ובכל דכפין ייתי ויפסח.

ואשר על כן גם אנו בניו חביביו מנגנים לפניו על חביבות החוקים והמשפטים. לומר **כָּאֵלֶּה** אנחנו רוצים.

וכפי שמסיימת הפרשה: **אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ** לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבֹד מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם לְעֹלְתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: ואף בני ישראל יאמרו לבוראם: **כָּאֵלֶּה**

כָּאֵלֶּה אנחנו רוצים ומיחלים לראות בשוב ה' ציון בב"א.
^ ^ ^ ^

להפטרת פינחס

הפטרת פינחס נועדה להיות במלכים יח,מו', ופרק יט א-כא', כאשר אינה באה בשלשת השבועות של ימי בין המצרים. בו אומר אליהו הנביא [פס' יד'] "**קנא קנאתי ליהוה אֱלֹהֵי צִבְאוֹת**"

תורה דרך ארץ **כלפי הקב"ה**. כי לא דרך ארץ **כלפי הקב"ה** שקרבנותיו הולכים ופוחתים ולאכסנאי יהיה מוסיף והולך. וגם בזה משתבח בנו הקב"ה ואומר כביכול "**כָּאֵלֶּה**", כָּאֵלֶּה הם בני אהובי שאע"פ שהם זהירים בהכנסת אורחים כאברהם אביהם, מכל מקום לא יפחתו משום כך מכבודי.

ולעומת זאת בפסח אנו אומרים לאורחים "כל דכפין ייתי ויפסח" ונותנים מנה הראויה לכל דכפין ומרבים בקמחא דפסחא וכל המוסיף מוסיפין לו.

ויש לעיין בהבדל בין פסח לחג הסוכות.

ועל דרך הצח והמוסר, והמשל והנמשל יש לומר:

שבסוכות כביכול הקב"ה מתארח **אצלנו** בסוכה, ולכן רוצה ללמדנו דרך ארץ באכסנאי שכל יום הולך ופוחת הבעל הבית ממאכלו, כי לא דרך ארץ **כלפי הקב"ה** שקרבנותיו בחג הולכים ופוחתים ולו כאכסנאי יהיה מוסיף והולך. והוא מדרכי ענוותנות.

אבל בפסח אנחנו בנ"י **כאורח לפני האלקים**. והוא כביכול **המארח** ואנחנו האכסנאי. וכמארח אינו פוחת והולך

לעומקו של מקרא פר' פינחס

להפטרת פינחס בג' השבועות והמנהג לסיים בנחמה

על פי הפסיקתא דרב כהנא תיקנו חז"ל לומר ג' הפטרות של פורענות בין י"ז בתמוז לתשעה באב. ואלו הן: ירמיהו א, ירמיהו ב, ישעיהו א'. ובשימת לב, שלשתן מסתיימות בנחמה.

וכן המנהג לסיים בדבר טוב כמובא בכמה מקומות ומכמה וכמה טעמים, וכמובא בירושלמי במגילה (ג,ז): מפסיקים בברכות ואין מפסיקים בקלות. א"ר חייא בר גמדא, מה טעם, דכתיב מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו, וכו'. א"ר לוי אמר הקב"ה אינו דין שיהיו בני מתקללים ואני מתברך.

ולעומקו של מקרא יבואר המנהג לסיים בדבר טוב, על פי מה שנאמר בקהלת [ז,יד] 'פְּיוֹם טוֹבָה הִנֵּה בְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה גַם אֶת זֶה לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים עַל דְּבָרָתְךָ שְׁלֵא יִמָּצָא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאֻמָּה. ופירש רש"י כשתבוא הרעה על הרשעים אתה תהיה מן הרואים במפלתן, כדי שלא יִמָּצָא האדם מהרהר אחרי

וגו', ואמר ריש לקיש במדרש [ילקוט] פינחס הוא אליהו, וכן מובא בתרגום יונתן [שמות ד,יג'], והרי פינחס בפרשתנו שקנא קנאת ה' וכו'.

אלא שבבוא פרשת פינחס בג' השבועות, נידחת הפטרה זו מפני הפטרת ירמיהו פרק א, שהיא ראשונה מג' דפורענותא.

בין פינחס לירמיהו

ואע"פ שנדחת הפטרת פינחס מפני ירמיהו, מצינו קוים משותפים העוברים כחוט השני בין פינחס [הוא אליהו] לירמיהו. שהרי שניהם כהנים הם, אלא שירמיהו נועד מבטן ופינחס [הוא אליהו] קנה כהונתו בקנאותו. ירמיהו נתבזה על ידי שומעיו שמאסו בתוכחותיו ולכן בנו יחזקאל נקרא בן בוזי הכהן ופינחס נתבזה בקנאותו ע"י השבטים, שאמרו "בן פוטי זה" וכו' כמובא בפרשה, והרי שניהם ענפים לשרש אחד של הבוחר בעמו ישראל באהבה, כהנא מסייע כהנא, באהבה מסותרת ותוכחה גלויה, להחזיר עם קדוש בתשובה.

לעומקו של מקרא פר' פינחס

{א} וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר:
{ב} הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר
כֹּה אָמַר ה' זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ
אֲהַבֶּתָּ כְּלוּלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אֶחָד בְּמִדְבָּר
בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה:
{ג} קִדַּשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה' רִאשִׁית תְּבוּאָתָה
כָּל אֲכָלֶיךָ יִאָּשְׁמוּ רְעָה תְּבֹא אֲלֵיהֶם נֶאֱמַר
ה':

וכל זאת כדי שיקבלו תוכחת הנביא
מבלי להרהר אחרי מידותיו של
הקב"ה. שהרי תחת פורענותם של
ישראל ראשית תְּבוּאָתָה, תבוא
הפורענות על כל מבקשי רעתם, על כל
אֲכָלֶיךָ אשר יִאָּשְׁמוּ כאשר רְעָה תְּבֹא
אֲלֵיהֶם במקום על קִדַּשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה'. וכל
זאת לאחר שהקב"ה מגלה אהבתו
הנצחית לעמו ישראל באומרו: זָכַרְתִּי
לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֶּתָּ כְּלוּלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ
אֶחָד בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה.

ובזה מבואר איפוא עניין הסיבות
הטובה של נחמה בכל שלשת
ההפטרות של הפורענות: שעל ידי כך
מקבלים התוכחה מבלי להרהר אחר
מידותיו של הקב"ה וחוזרים אליו
בתשובה שלימה עד אשר מגיעים
לשבע ההפטרות דנחמתא. ויחד הן
עושר הפטרות של גילוי אהבתו אלינו
כעין עשר ספירות הקדושות שמהן יש

מידותיו של הקב"ה. ולכן מסיימים
בנחמה.

ובהפטרה הראשונה מג'

דפורענותא [ירמיהו פרק א'] מצינו
י"ט פסוקים, מתוכם רק שבעה פסוקים
השייכים לפורענות [י"ג-יט] {יג} וַיְהִי
דְבַר יְהוָה אֵלַי שְׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה
רֹאֶה וְאָמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנִי
מִפְּנֵי צָפוֹנָה: {יד} וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
מִצָּפוֹן תִּפְתַּח הָרְעָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל הָאֶרֶץ:
{טו} כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל מְשֻׁפָּחוֹת
מִמְּלָכוֹת צָפוֹנָה נֶאֱמַר יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ
אִישׁ כִּסְאוֹ פֶתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל
חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל עָרֵי יְהוּדָה:
{טז} וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל
רְעֵתָם אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְשְׁרוּ לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:
{יז} וְאַתָּה תֵּאָזֵר מִתְּנִיף וּמִמֶּת וּדְבַרְתָּ
אֲלֵיהֶם אַתָּה כָּל אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְנֹךְ אֶל תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם כֹּן אֲחַתְּךָ לִפְנֵיהֶם: {יח} וְאֲנִי
הִנֵּה נִתְּנִיף הַיּוֹם לַעִיר מִבְּצָר וּלְעַמּוּד
בְּרָצֵל וּלְחָמוֹת נַחֲשֶׁת עַל כָּל הָאֶרֶץ
לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם
הָאֶרֶץ: {יט} וְנִלְחַמוּ אִלֶּיךָ וְלֹא יוֹכְלוּ
לָךְ כִּי אַתָּה אֲנִי נֶאֱמַר יְהוָה לְהַצִּילְךָ:

וכדי לא להפסיק בפורענות הוסיפו
עליהן בהמשך מפרק ב' עוד ג'
פסוקים של נחמה:

לעומקו של מקרא פר' פינחס

השניים, והיא **רחמים בדין**. כי כן יסד הקב"ה בבריאת העולם שיהיה העולם מיוסד על **רחמים בדין**, ובזה יומתק מדוע מסרבת כנסת ישראל לקבל התנחומים עד ה**נחמה השביעית** שהיא כביכול בתחתית הסולם של עשר הספירות הק', והיא כנגד המלכות אשר אוצרת בחובה כל ההנהגות השמימיות והארציות כאחד, ואת הטוב והמוטב את החסד והרחמים מצד אחד והדין והמשפט מן הצד השני, וכן את הספירות המאחדות ביניהם כגון התפארת והיסוד עד המלכות. אשר דרכן, דרך העשר ספירות של הנהגת ה' בעולם, מושפע שפע החסד של הקב"ה, עד עת **יבוא ויגאלנו בב"א**.

וליתר פירוט יבוארו העשר ספירות אחת לאחת מן הפסוקים של הפורענויות והנחמות.

ובהקדים: יש שתי שיטות כיצד להחשיב את ג' ספירות הראשונות. שיטה א: **כתר-חכמה-בינה [ללא דעת]** שיטה ב: **חכמה-בינה-דעת [ללא כתר]**

ואשר על כן יבוארו הג' פורענויות על פי שתי השיטות מתוך פסוקי ההפטרה:

חסד וגבורה רחמים ודין של השתלשלות הנהגתו ית' את עמו ישראל באהבה לקראת בואו של משיח צדקנו בב"א.

~~~~~

ג' דפורענותא ושבע

דנחמתא

על פי עשר הספירות הק'

לעומקו של מקרא ועל דרך הסוד יש לומר דג' פורענויות ושבע נחמות הן כנגד **עשר הספירות הקדושות**. שהן השתלשלות ההשגחה עלינו לטובה, וגילוי אלוקות של השגחת ה'. וכפי שראה ר' עקיבא את אור הגאולה מתוך החורבן, כן השפע שיורד מלמעלה דרך שבע הספירות הק' של **חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות** שפע זה הוא מיסוד ג' ספירות עליונות **כתר חכמה ובינה**, [או בשיטת **חכמה בינה ודעת**], שהן כנגד ג' דפורענותא. ויש בהן תערובת של רחמים [חכמה], ודין [בינה], וכפי שהיה בזמן החורבן. ומהן יורד שפע של חסדים, שפע של שבע נחמות, שגם בהן יש תערובת של רחמים בדין כגון חסד [רחמים], גבורה [דין], **ותפארת** שהיא מיזוג של

לעומקו של מקרא פר' פינחס

{ח} הפְּהָנִים לא אָמְרוּ אִיָּהּ יְהוָה
וּתְפִשִּׁי תַּתְּרוּהָ לֹא יִדְעוּנִי. **שִׁאבְדָּה**
חֲכֻמָּתָם.

ולשיטת חכמה-בינה-דעת הרי זו
ספירת הבינה שנאמר: {ט} לִכְנָן עַד
אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם יְהוָה וְאֵת בְּנֵי בְנֵיכֶם
אָרִיב: אל תקרי בני בניכם אָרִיב אלא
את בינתכם אריב. וכן כתוב {י} כִּי
עָבְרוּ אֲנִי כְּתִימִים וַיֵּרְאוּ וַיִּקְדְּרוּ שְׁלָחוּ
וַיִּתְּבוּנֵנוּ מֵאֵד וַיֵּרְאוּ הֵן הָיְתָה כְּזֹאת:

ג' דפורענותא: תְּזוֹזִן יִשְׁעֶיהָ פֶּרֶק א
פסוקים א-כז כנגד **ספירת הבינה**
לשיטת כתר-חכמה-בינה:
[ישעיהו א,ג'] יָדַע שׁוֹר קִנְהוּ וְחִמּוֹר
אָבוֹס בְּעָלָיו יִשְׁרָאֵל לֹא יָדַע עֲמִי לֹא
הִתְבּוֹנֵן.

ולשיטת חכמה-בינה-דעת הרי זו
ספירת הדעת שנאמר **יִשְׁרָאֵל לֹא יָדַע**

עד כאן **ג' פורענויות** על פי הספירות
ומעתה יבוארו **שבע דנחמתא** על
פי הספירות: חסד גבורה תפארת נצח
הוד יסוד מלכות:

א' דנחמתא [נְחֻמּוּ נְחֻמּוּ עַמִּי] - חסד,
שנאמר: [ישעיהו מ,יא] כָּרַעַה עֲדָרוּ
יָרַעַה בְּזָרְעוֹ יִקְבֹּץ טְלָאִים וּבְחִיקוֹ

א' דפורענותא: דְּבָרִי יִרְמְיָהוּ
[ירמיהו א,א' - ב,ג'] כנגד **ספירת**
הכתר לשיטת כתר-חכמה-בינה.

שנאמר {ב,ג'} קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהוָה
ראשית תְּבוּאָתָה כָּל אֲכָלְיוֹ יֹאשְׁמוּ רִעְיָה
תְּבֹא אֲלֵיהֶם נָאִם יְהוָה:

כלומר: **קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהוָה** היינו
כתר, כצ"ץ בראש הכהן הגדול שנאמר
בו קדש לה', וכן נאמר: **ראשית**
תְּבוּאָתָה והוא כעין אומרו [דברים
לג,טז'] **תְּבוּאָתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְלִקְנָזְקָד**
נָגִיר אֶחָיו.

ולשיטה של חכמה-בינה-דעת הרי זו
ספירת החכמה שנאמר: {ה} בְּטָרָם
אֶצְרָה בְּבָטָן יִדְעָתִיךָ וּבְטָרָם תֵּצֵא מִרְחָם
הַקִּדְּשָׁתִיךָ נָבִיא לְגוֹיִם נִמְתָּיִךָ: **ויצירת**
האדם היא כנגד החכמה, וכפי שתיקנו
חז"ל לברך אשר יצר את האדם
בחכמה.

וכוונתו בפסוק זה שְׁהוֹעִידוּ הַקַּב"ה
לנבא נבואה זו **בספירת החכמה**, כבר
ביצירתו בבטן.

ב' דפורענותא: שְׁמָעוּ דְּבַר ה'
[ירמיהו ב,ד' - כח'], כנגד **ספירת**
החכמה [לשיטת כתר-חכמה-בינה]
שנאמר:

לעומקו של מקרא פר' פינחס

ה' דנחמתא

[רְנִי עֲקָרָה לֹא יִלְדָּה] - הוד,

שנאמר:

[ישעיהו נד, ז'] בְּרָגַע קָטָן עֲזַבְתִּיהָ
וּבְרִחָמִים גָּדְלִים אֶקְבָּצָהּ: פירוש:
אֶקְבָּצָהּ היינו הוד שבספירת ההוד שם
השם מנוקדת קבץ, ובספירה זו הקב"ה
מקבץ נידחיו כמובא בתפילת 18
מקבץ נדחי עמו ישראל [והוא כלשון
נופל על הלשון], והיינו ספירת ההוד.

ו' דנחמתא

[קוּמִי אוֹרִי כִּי בָּא אוֹרְךָ] - יסוד,
שנאמר: [ישעיהו ס, כא'] וְעַמְּךָ כָּלָם
צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נָצָר מִטְעֵי
מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהִתְפָּאֵר: ובאומרו וְעַמְּךָ
כָּלָם צְדִיקִים היינו יסוד שנאמר [משלי
י, כה'] וְצְדִיק יִסֹּד עוֹלָם. וכן בתפילת
שמונה עשרה ברכת הצדיקים מנוקדת
בספירת היסוד, וְשֵׁם הַשֵּׁם מְנוקֵד בָּהּ
בשורוק, כזה: יוהוּוהוּ. ויהיה השורוק
כעין האות ו' של היסוד, המגיעה עד
כסא הכבוד.

ז' דנחמתא

[שׁוּשׁ אֲשִׁישׁ בְּה'] - מלכות,

שנאמר: [ישעיהו ב, ג] וְהָיִיתָ עֶשְׂתָּר

יִשָּׂא עָלוֹת יְנַהֵל. והיינו חסד אשר
הרועה עושה עם צאנו.

ב' דנחמתא [נתאמר ציון] - גבורה,

שנאמר:

[ישעיהו מט, כה'] כִּי כֹה אָמַר ה' גַּם
שְׂבִי גְבוּרָה יָקָח וּמִלְּקוּחַ עָרִיץ יִמְלֹט וְאֵת
יְרִיבָהּ אָנְכִי אָרִיב וְאֵת בְּנוֹהָּ אָנְכִי
אוֹשִׁיעַ.

ג' דנחמתא

[עֲנִיָּה סִעָרָה לֹא נִחְמָה] - תפארת,

שנאמר:

[ישעיהו נה, ה'] הֵן גּוֹי לֹא מָדַע תִּקְרָא
וְגוֹי לֹא יַדְעוּהָ אֵלֶיהָ יְרוּצוּ לְמַעַן יִהְיֶה
אֱלֹהֶיהָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֶאֶרְךָ
והיינו פארך בספירת התפארת.

ד' דנחמתא

[אָנְכִי אָנְכִי הוּא מְנַחֵמָם] - נצח,

שנאמר:

[ישעיה נב, ו'] לָכֵן יָדַע עַמִּי שְׁמִי לָכֵן
בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָנִי הוּא הַמְדַּבֵּר הַגָּנִי:
ואומרו בַּיּוֹם הַהוּא כוונתו לאחרית
הימים וככתוב בזכריה יד, ט' וְהָיָה יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
יְהוָה אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד, וְיִהְיֶה בַּיּוֹם הַהוּא
כנגד ספירת הנצח.

הראשונה

נותנת כח בכפילתה לכל שֶׁבַע הנחמות
הַרְאִיז לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, ליתן כח
לכנסת ישראל לומר **שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה'**,
להתנחם ולראות בעיניה בבוא מנחם
לציון ובונה לירושלים, לפדות מחכי
קץ ישועתו וגאולתו בב"א.

^^^^

**תַּפְאֶרֶת בְּיַד יְהוָה וְצִנִּיף מְלוּכָה בְּכַף
אֱלֹהֶיךָ:**

ומפרש המלבי"ם צניף מלשון מצנפת,
[והיינו כתר מלוכה], **בְּכַף** הוא יותר
פרטי מ"יד" ולכן מורה על **השגחה**
פרטית של המלך. והיינו **מלכות**.
ותהיה הנחמה השביעית כנגד **ספירת**
המלכות.

ובזה נשלמו עשר הספירות הק' דרכן
משתלשלות הנחמות לגאולתנו ולפדות
נפשנו.

ובזה יתן החי אל לבו, עד כמה
שנים אנחנו מושגחים בהשגחה פרטית
מן הכתר ועד המלכות, מן הפורענות
ועד הנחמה ומתנחמים כל שנה מחדש
בראותנו את אור ה' הזורח עלינו.

נחמה מתמשכת ובלתי פוסקת, עד בא
יום המנחם בו המנחם יבוא וינחמנו
בכפליים. ובזה יומתק אומרו פעמיים
נחמו נחמו עמי, ליתן נחמה אחר נחמה
עד בלי קץ ובלוי די כאומרו **נחמו נחמו**
ותהיה הו' אחרונה של נחמו כ-ו'
ראשונה של תוספת וריבוי הנחמה כזה:
נחמו ונחמו וכו'. וזה אומרו בכפליים
נחמו נחמו עד בוא מנחם ציון ובונה
ירושלים. עוד יש לומר כי הנחמה